

N.A. c 8789.
A

Ex Libris

Nasjonalbiblioteket

87GA65620

Julli Wiborg

Kusinen

fra landet

KUSINEN FRA LANDET

JULLI WIBORG

KUSINEN FRA LANDET

J. W. CAPPELENS FORLAG • OSLO

Copyright 1931 by
J. W. Cappelens Forlag,
Oslo, Norway

Centraltrykkeriet
Oslo 1931

Skriv snart, da, Inger,» sa mor og hadde tårer i de store blå øinene.

«Du får skrive og fortelle hoss det går,» sa far, og knep øinene igjen mens han dreiet bartene med peke- og tommelfingrene.

«Du skriver vel sommetider,» sa Knut, han satte nesen i sky og begravde hendene i vindjakkelommene og så ikke på mig da han sa det.

Jeg svarte ingen av dem, jeg.

Den vesle stasjonsbygningen hadde grått slør over sig, og alle sammen på perrongen stod i en tåkedis det siste halve minuttet før toget pep. I det samme det gled bort, trengte en kone sig frem for å vinke til to barnebarn, og jeg overlot henne vinduet. Heldigvis fikk jeg stanset flommen før det blev skandal-oversvømmelse. Jeg kjenner enda den salte smaken i munnen, for det var dit den tok veien. Men lommeterklædet var næsten helt tørt da jeg la det i vesken, og det var jeg stolt over.

Ved neste stasjon kom en av klassekameratene fra middelskolen inn. Han skulde bare en tripp til Gjø-

vik. Men jeg følte mig så deilig ovenpå da han spurte om det var så at jeg nå reiste til byen.

«Jovisst gjør jeg det,» sa jeg. «Åssen da?»

«Jo du ser itte ut til å sørje no vederstyggelig akkerat.»

«Hvorfor skulde jeg det da?» mente jeg.

«Nei, nei. Men det er så rart med det. Fyste gang og så bortetter veit du, Inger. Du er itte den samme når du kjem hem att.»

«Nei, det vil jeg da inderlig håpe,» sa jeg. Det gikk da ikke an å stå på stedet marsj hverken åndelig eller legemlig, og jeg var viss på at folk i byen blev mye fortere utviklet enn her oppe på landet, hvor all ting gikk så sørgelig sent og bedagelig.

«Hm, hm,» sa Anders Lindstad og blunket så rart ut av vinduet. «Det er derfor du reiser altså?»

«Derfor?» apet jeg. «Jeg skal jo på skole, og så trenger jeg ny luft.»

«Jamen lyt je le,» sa han.

«Vær så god,» sa jeg. «Det skal være så sundt, har jeg lest. Undskyld mig, men jeg er så frisk at jeg behøver det ikke.»

Så tok jeg frem et blad og begynte å lese og snakket ikke mer før vi var på Reinsvoll, hvor jeg skulde bytte tog.

Håndbagasjen stod ved siden av mig på perrongen, det var Anders som hadde besørget den dit.

«Du, Inger, skriv og fortell om byluften da, om du lik den bære enn totenluften,» sa han og rakte mig den harde arbeidsneven sin.

«Får se,» sa jeg. «Det er så mange jeg skal skrive til.»

«Bare et par ord om den nye luften!» ropte han med en kaldflir idet han tok springmarsj tilbake til Gjøvik-toget.

Jeg hverken svarte eller så efter ham. Han hadde det med å erte, den gutten, hadde ikke gjort annet i de årene vi gikk sammen på skolen. Ikke ondskapsfullt akkurat, men han traff som oftest midt i blinken.

Da jeg gikk i første, var Anders borte av skolen et helt år. Han fant på å reise til en onkel i Trysil og være med på tømmerhugst før han bestemte sig for å fortsette med lesningen. Derfor gikk han om igjen i annen klasse og var næsten to år eldre enn vi andre da han tok eksamen.

Gutten hadde forresten et godt hode. Han var en av de fire som tok særdeles til middelskole-eksamen det året. Men bonde var han, og bonde blev han enda foreldrene tigget og truet ham til å lese videre for å bli doktor eller noget annet «fint» noget.

«Du ødsler med dine evner hvis du begraver dig her på landet,» sa frøken Hals, tysklærerinnen en gang.

«Å, vi har bruk for gode evner vi bønder også,»

mente Anders Lindstad. Øinene skjøt formelig lyn mens han snakket. «Og je har itte hau te å gi fra mig farsgarden.»

Det svaret husker jeg vi respekterte gutten for. Men frøken Hals gav sig ikke.

«Far din kan ha gården enda i femten-tyve år,» sa hun, «og på den tiden kan du både være ferdig med studiene og ha stiftet familie. Gården kan like fullt bli din om du studerer. Det er din plikt å utvikle de evner Vårherre har gitt dig, Anders,» sluttet hun rød i kinnene og blank i øinene av iver og interesse for den stridige gutten.

«Og je meiner det er min plikt å dyrke den jorda Vårherre har gitt vårs,» svarte Anders. Han hadde reist sig og stod og messet som en prest.

Da klappet vi piker, jeg tror det var mig som begynte.

Hadde hun ikke mast slik om gymnasiet, var han kanskje begynt der. Jeg tror næsten opposisjonslysten var likeså sterk hos Anders den gang som lysten til å dyrke jorda.

Den kaldfliren hans fulgte mig over på Oslo toget og helt inn til byen.

Ergerlig også, at et menneske ustraffet skal ha lov å ødelegge ens forhåpninger, tenkte jeg mens vi fór sørover. Men jeg kunde jo straffe med aldri å sende ham et eneste ord.

Bravo! Det var til pass for den selvgode ertepompen!

Jeg falt til ro ved den beslutning. Brevskrivning i det hele tatt er det smått med. Det blir bare nogen tørre epistler hjem om at jeg er frisk og hvad jeg driver med på skolen.

Istedenfor har jeg funnet på å skrive dagbok mens jeg er her i Oslo. Jeg lyt ha nogen å snakke ut med, det er det. Og jeg lyt av og til si meininga mi uten å gå og være redd for å bli misforstått av Per og Pål.

Jeg vet ikke noget greiere ord enn *lyt*. Det sier mere enn *må*, synes jeg. Og i denne dagboken kan jeg slenge inn totenord når jeg vil, uten at en byfrue rynker på nesens eller nogen viktige frøkener trekker på smilebåndet og sender hverandre øiekast, som betyr: «Hvad gir du mig for det sproget hennes?»

Ja, for jeg glemmer imellem at jeg er i en byskole og at jeg sånn halvveis lovte mor å snakke bymål.

«For din egen skyld, Inger,» sa mor.

Hun tenkte vel på hvor snobbete de er mange av disse gateslitterne her inne. De verdsetter et menneske efter forskjellige ords endelse. Sier jeg: «Neimen sjå sola dere!» da er jeg udannet. Men sier jeg: «Se hvor deilig solen skinner!» da er jeg dannet.

Å, det er til å gråte av!

Anders vilde ledd, han. Men jeg blir sint, jeg. Jeg er ikke så overlegen og selvsikker som han. Jeg føler mig bare knuget og underlegen når jeg har gjort sånne sprogbommerter.

Mor snakker bymål, for hun er fra byen. Men aldri, aldri har hun mast på oss barn at vi skal snakke som hun. Sånn er mor storartet. Vi snakket vårt farsmål heme, fordi det falt naturlig for oss. Men vi kunde når som helst tale bymål om vi vilde, for vi hørte det jo daglig av mor. Bymålet er mitt *morsmål*.

Når mor sa jeg burde snakke bymål, var det bare for å spare mig for de ydmykelses hun visste vilde komme når jeg slengte inn dialekten min.

Naturligvis er jeg ikke alene om å snakke dialekt. Her er jo elever fra hele landet på Industriskolen. Nordlandsk og sognamaul, hallingdals- og telemarks-snakk og sunnmørsk surrer om ørene. Men den er likesom noget for sig sjøl, min totendialekt. Det er især ordene itte og je som stikker sig ut fra alle de andre.

Itte og je er bløte, flate ord og minner om de brede, rolige bygder og fruktbare jorder, og om svær gran-skau og fete buskaper omkring Mjøsa. Ta vekk vår største innsjø og de veldyrkede, vakre bygdene omkring den, da vil Norge bli enda fattigere enn før. For Mjøsa med Hedmark og Toten er hjertet i Norge,

det har jeg sett på prent, og det er der jeg er født — jeg er et hjertebarn, er jeg! Skulde jeg så ikke være stolt over at vi har både de ordene og mange, mange andre som byfolket ikke forstår?

Jo, jeg *er* stolt inne i mig. Men jeg er — og det sier jeg bare til dagboken — jeg er ergerlig over å måtte innrømme at je og itte er ord med elendig klang i. De eier hverken musikk eller flukt eller poesi. Ingen dikter har nogen gang besunget vårt land på Totenmålet. Det *er* harmelig. Jeg gråter over at det er slik.

Jeg vilde så gjerne at disse nord- og vestlendingene kunde bli dupert og imponert over noget av mitt. Hadde vi bare et epos om Oplandet i likhet med «No ser eg atter slike fjell og dalar» eller «Å, eg veit meg eit land» — hvor herlig det vilde være.

Så lenge jeg bodde hjemme, ante jeg ingenting om den Babels forvirring der er i vårt uendelig lange og rare land. Vi hørte jo av bestyreren om alle dialektene, som beholdt sitt særpreg på grunn av avsondret-heten og manglende forbindelse og så videre. Men først nu tror jeg det er sant, fordi jeg har fått hele landet så tett inn på livet.

Jeg forstår også at det var naturlig for Norge å være opdelt i mange små kongeriker, og at borgerkrig var en yndet sport hos de gamle nordmenn.

På skolen har vi nemlig også krig. I min klasse er

der tre sognejenter, to haringer, tre nordlendinger, en trønder, to sunnmøringer og tre østfoldinger foruten nogen bypiker. Tenk så, når alle vi slarver i vei.

Våre filologer kunde gjøre fruktbare studier i det store frikvarteret når vi spiser skolematen vår. Da snakker vi fra leveren alle sammen. Å, det er jævla moro! — Jeg vet ikke bedre uttrykk, jeg. Mor vilde korse sig hvis hun så et slikt ord på prent. Men en dagbok tar det vel ikke så nøie!

Jeg har det ordentlig greit her inne med det at jeg slipper å arbeide ved siden av skolen for å få billig losji. Flere av pikene leier pikeværelse og må ta sin tørn i huset både før de går om morgenen og efterat de har spist middag.

Anne Hem for eksempel. Hun er datter av en enke i Høland og kunde ikke være her på annen måte. Hun har et gyselig lite kott, som hun betaler tyve kroner for. Dessuten betaler hun med skuring av gulver og trapper og middagsopvask og vinduspuss.

En aften jeg var der borte, lå hun og sov med alle klærne på. Hun mente bare å hvile litt før hun satte sig til med noget søm, men var sovnet av tretthet. Vask av fire gulver, to trapper og opvask efter fem voksne mennesker var da ekspedert.

Stakkars lille Anne. Hun er så blek og tynn og burde heller bli opvartet av den overfete madammen og hennes velnærte døtre og sønner.

Men Anne klager ikke. Hun synes det er så stort at hun får den middagen gratis.

«Jeg har seksti kroner måneden foruten skolepengene,» sa hun, «og det er masse penger for mor, må du vel begripe. Jeg behøver ikke videre med mat om aftenen når jeg får så god middag klokken halv fem.»

Jeg skulde ha lyst til å si min mening til den fruen som utnytter sin leieboer så hensynsløst. Men hvad hjelper det Anne? Hun blir bare opsagt, og det er et funn å få noget lignende, forteller hun.

En av de andre pikene har gratis pikeværelse mot å vaske trapper og passe barna når herskapet er ute og morer sig. Og det er nokså ofte.

«Og så er De nok så snild å stoppe nogen strømper mens De allikevel sitter her» — kommer som en liten ekstraforføielse, forteller Brita Lom. Hun er fra Sogn og har sånn vakker bløt og melodisk stemme. Hun bruker også sin dialekt, men stemmen er som musikk. Det er ingen som smiler ironisk når hun åpner munnen.

Hun er lys og blid og slank og har nogen yndige fioiblå øine med lange vipper. Jeg må alltid tenke på en blåklokke når hun sitter bøid over sømmen.

Så har vi hennes store motsetning, Ellida Kroken fra Sunnmøre. Hun er som et sterkt vestenvær med brask og bråk og uro, svær og mørk med en stor skinnende tanngard, en kraftig stemme, som er skapt til å overdøve stormen, og et par grønnbrune øine, som ser tvers gjennom en.

Og så det steinharde målet hennes!

Jo, det er visst vakkert nok i sig sjøl; men ikke i Ellidas munn. Der klinger det som et bleseinstrument, sånn passe renstemt.

Men Ellida er klassens flinkeste tegner, og hun syr fabelaktig fort og pent både på hånd og maskin. Hun tar rent pusten fra oss andre med den styrken og farten og flinkheten. Var hun ikke så snild og hjelpsom bestandig, vilde jeg vært redd henne. — — —

Det har falt sig slik at vi fire sitter ved siden av hverandre når vi har kjolesøm, derfor er vi blitt en slags veninder.

Utenom skolen er jeg sjelden sammen med nogen av elevene. Jeg bor jo hos tante, og hun venter at jeg skal holde mig til familien.

Som om den er noget å samle på. Ja, det sier jeg like ut. De innbiller sig nemlig at de har en misjon å utføre hver gang jeg går over deres terskel. «For Inger er jo egentlig i byen for å lære folkeskikk og bli litt mindre bondsk» — det er tante Ginas egne ord i telefonen. Jeg var nettop kommet inn i entréen og stod og tok tøiet av mig, da jeg hørte den replikken.

Jeg blev stående stille som en mus. Jeg vilde gjerne høre mere om denne Inger. Og litt efter kom det:

«Å, jo da, det tror jeg nok. Sproget blir mere og mere kultivert. Det er jo især der dannelsen strander,

vet du. Ellers har hun virkelig et tekkelig, pent vesen og er så nett og ren bestandig. Joda, det er en kjekk pike, når bare dette bondske blir slitt av henne.»

Jeg gikk på tå bort til entrédøren, lukket den stille op og smelte den hårdt i, slapp en klæshenger i gulvet og meldte kort sagt min ankomst lydelig og tydelig. Da blev røret hengt op, og tante kom ut.

«Var det du som smelte slik?»

«Ja, undskyld, men døra glapp for mig,» sa jeg og gjorde døra brei og l'en tjukk.

«Nei, fy, Inger! Si glapp om igjen, uten den bilyden da,» sa tante Gina.

«Hæ?» sa jeg bare og gikk foran inn i stuen. Jeg hørte bak mig hvor hun sukket tungt.

Jeg moret mig kraftig den middagen. Vi var helt alene vi to. Ellers satt jo fetter Mathias vis-à-vis. Men idag spiste han i byen, hadde en forelesning like over middag.

«Å er'n Mathias henne?» spurte jeg og la udannet trykk på navnet.

«Neimen, Inger! Du sier da ikke Mathias?» ropte hun og smilte sånn litt sårt og fortvilet.

«Det er mye lettvintere,» sa jeg. «Hør nå her!» Og så gjentok jeg gullguttens navn på dannet og udannet målføre.

«Fryktelig, redsomt, horribelt!» sa tante Gina og

ristet fire, eller kanskje det var seks, ganger med hodet.

«Men jeg orker nok å si Mathias,» lo jeg. «Det er itte fordi jeg er overanstrengt akkurat. Det bare falt i munnen min uten at jeg tenkte over det.»

«Ja, naturligvis,» sa hun formildet. «Men det er likedan med navnet Mathea, stuepiken deres. At dere ikke hører hvor stygt *Matthea* er!»

«Hu sier det sjøl,» sa jeg. «Og dæmerså — —»

Da tror jeg hun gav mig op.

«Har du fått brev fra Knut — siden du er så kav totensk idag?»

«Neida,» sa jeg. «Forresten skriver ingen 'ta vårs totensk. Vi skriver bokmål alle sammen, til og med far som er ekte.»

«Hvad mener du, barn? Ekte, sier du! Er ikke dere andre det da?»

«Å, nei da, det er vi vel itte,» svarte jeg. «Når mor er fra byen og far fra Toten, er ingen 'ta vårs onger ekte totninger.»

«Det kan dere jamen takke skjebnen for,» mente tante. «Dere er sannelig mer enn ekte nok — efter mine begreper.»

Igjen kom den hoderistingen, men en del svakere, den var likesom bare en liten efterdønning av den forrige.

— — —

Jo, jeg var litt slem den dagen. Jeg vet det. Men jeg må ha litt moro av og til, jeg også. Og når tante og jeg er alene, er det mye lettere å få det til.

Han der Mathias, med trykk på i, har noget ved sig som gjør at — — Men nei, jeg må visst ha et helt kapitel alene om den fetteren min.

Fetter Mathias er sønn av mors bror, onkel Anton Brager, som døde da jeg var ganske liten. Jeg husker ham bare som en snild onkel med lommene fulle av kremmerhus hver gang han kom til Kvem.

Onkel var tolder i Oslo og tante Gina satt igjen med Mathias og en liten pensjon da onkel døde. Men heldigvis arvet hun noen år etter en eldgammel faster i Nordland, så hun og Mathias allikevel har det nokså bra.

Mathias har vært på Kvem i alle de sommerferier jeg kan huske, helt til han blev student. Senere har han reist rundt om i Norge eller vært utenlands og bare vært hos oss noen dager på gjennomreise. En gang imellem fulgte tante ham. Hun syntes visst vi hadde det altfor primitivt. At vi ikke hadde et ordentlig og sanitært w.c., var det største aber hos oss. Dernæst var det alle fluene og myggene. De var aldeles ville etter tantes silkelegger. Det hjalp ikke om hun røykte cigaretter ustanselig, når hun satt i haven med håndarbeide eller lå i hengekøien under epletrærne og leste. De var omkring henne bestandig, og det var jo fryktelig udannet av dem.

Og så var det en ting til som var galt hos oss: vi bruker for lite saltvannsfisk i husholdningen. Tante Gina er redd for struma, den fæle sykdommen som setter sig foran på halsen og lager en stor klump. Hver gang hun kjente litt vondt i halsen, var det strumaen som meldte sig, og da var besøket slutt for den sommeren.

Jeg tror egentlig mor velsignet den redselen. For der fulgte en masse bryderi med tante bestandig. Hun drog byen med sig på landet, sa mor en gang, og det forstår jeg så godt nu jeg er blitt litt eldre. Hun kunne ikke gi avkall på nogen av byens goder enda hun måtte da se hvor vanskelig det var for mor å gjøre henne til lags.

Det hjemmebakte brødet var for tungt for maven, og mor måtte kjøpe bakerbrød langveis fra for tantes skyld. Grønnsaker er det jo næsten alltid slutt med i juli, i all fall hos oss, men når tante Gina kom, måtte de skaffes, koste hvad det vilde. Og hermetiske er svinaktig dyre, både asparges og erter og alt det andre i bokser.

«Jeg begriper ikke at dere kan være så friske,» sa hun en gang. «Dere får da ikke på langt nær nok av vitaminer i maten, så ensidig som den er.»

«Vi har rikelig mosjon i stedet,» sa mor, «den hjelper på fordøielsen, og om høsten og om vinteren har vi grønnsaker i overflod.»

Jo, tante forstod nok det. Men hun følte sig ikke vel med det kostholdet og reiste snart igjen, mens Mathias blev i hele ferien. Han klarte sig uten de vitaminene. Eller kanskje han fikk dem direkte fra luften og solen og all den deilige nysilte melken?

I all fall kom han sig alltid på Kvem og la på sig mange kilo og så ut som en mulatt når han reiste hjem i slutten av august.

Tante var virkelig takknemlig for Mathias, og hun var glad over å kunne gjøre noget igjen for oss. Det er derfor jeg bor hos henne istedenfor å leie mig en hybel eller bo i pensjonat.

At jeg føler mig nokså sånn i lenker med liten bevegelsesfrihet er en annen ting. Det er neimen ikke bare moro å bo hos slekta heller, selv om der er både grønnsaker og vannklosett og lett fordøielig brød.

«Hvor skal du hen og hvor har du vært og hvem var du sammen med og hvem skriver du til og hvem fikk du brev fra idag?» er spørsmål jeg er så vant med nu at det begynner å falle naturlig.

Men akkurat noget spennende og interessant kan jeg ikke påstå det er å ha det sånn. Jeg er *så* sort utakknemlig at jeg imellem ønsker jeg var Anne Hem eller Brita Lom.

Uff, nei, den strømpestoppingen når en sitter alene og gjesper om kvelden, den orket jeg ikke lel. Men

at Brita kan gå og komme når hun vil uten at nogen bryr sig, det misunner jeg henne.

— Men det var jo fetter Mathias jeg skulde fortelle om. Han er $3\frac{1}{2}$ år eldre enn jeg, altså 24. Han studerer filologi og har visst gode betingelser for å bli en dyktig pedagog. Han er korrekt og ordentlig og har et greit, tydelig organ, og så vidt jeg forstår sitter der et godt lesehode på de smale skuldrene. Men det er en ting han mangler — han eier ikke humoristisk sans. Jeg vet ikke noget mere gørr kjedelig enn en lærer som hverken kan more sig selv eller elevene.

Han er så dannet og ordentlig at der aldri slipper et ord ut av munnen før det er vel gjennomtenkt og beskuet fra alle kanter.

Tenk så å ha mig vis-à-vis tre ganger om dagen og være nødt til å høre hvordan jeg slurve-snakker og radbrekker det norske sprog! For dialektene er bare slurv, sier Mathias. De er fremkommet ved bøndenes dovenskap og slapphet og mangel på ordenssans og fonetisk sans og mange andre manglende sanser.

Men tro ikke at han sier dette på en ubehagelig og sårende måte. Å nei da. — Blidt og vennlig med et lite overbærende smil, sånn som tante Ginas, sitter han og legger ut for mig.

«Men dialektene har sin store betydning, naturligvis. De så å si individualiserer (gid for et ord!) de forskjellige landsdeler.»

«Du bør visst nærmere forklare Inger hvad det fremmede ordet betyr,» sa tante og sendte sønnen et beundrende og takknemlig smil for hans verdifulle assistanse med opdragelsen.

«Hm. Ja, det vil si det samme som det særegne — det karakteristiske, det eiendommelige, det — —»

«Joda, jeg forstår, Mathias,» sa jeg og var full av latter. «Jeg er ikke så uvitende som du tror. Vi lærte betydningen av mange fremmedord i skolen.»

«Javisst, javisst. Jeg glemmer alltid at du har den fine middeskole-eksamen. Jeg vet ikke riktig hvorfor,» sa Mathias og så på mig med lett rynkede bryn, mens han tydelig anstrengte tankene.

«Jo, det er den dialekten som har skylden,» sa tante. «Du resonnerer vel rent ubevisst som så, at hvis Inger hadde lært fremmede sprog, vilde hennes øre reagere mot dialekten, ikke sant, Mathias?»

Mathias tenkte sig om i et halvt minutt før han endelig svarte:

«M-jo, kanskje det er riktig sluttet det du der sier, mor. — Du kan altså virkelig både tysk og engelsk da, Inger? Det skulde være interessant å høre om din uttale er påvirket av dialekten. — How old are you?»

«It is not polite to ask a young lady about her age, mr. Mathias,» svarte jeg.

«Du store verden!» ropte tante. «Det er jo en glimrende uttale, ikke sant, Mathias?»

«Hm. Jo — — hvad het din engelsklærer, Inger?»

«Å — det var ei dame det, datter 'ta en gard-bruiker.» —

Pinlig stillhet, litt nervøs harking fra dommerkollégiet — det var alt. «Hu heiter frøken Alm (tykk I, og æ-lyd i a'en) og har vøri i England eit heilt år for å lære språket,» fortsatte jeg.

«Men ellers da,» spurte tante. «Snakket hun totensk eller — —»

«Å ja da,» sa jeg, «men nogen ganger var det vel helst en blanding.»

«Hm. Og hun hadde artium altså?»

«Pøh, er det noget. Hu har embedseksamen hu, ma — og fin eksamen også, sier dom.»

«Merkelig, ikke sant, mor?» kom det fra Tias med en fortenkt mine.

«Jo, ganske merkelig,» stemte tante i.

— Egentlig begriper jeg ikke hvem de mente, om det var mig eller frøken Alm eller oss begge. Jeg for min del syntes nå de to var aller rarest slik som de grov og spurte.

Mathias glemte aldeles å forklare mig dialekt-individualismens betydning. Jeg får vel høre det en gang senere. Men jeg tror den samtalen gjorde det nokså uryddig i den velordnede hjernen hans.

Nogen ganger snakker jeg bymålet svært bra, men det er vel ikke noget å skryte av. Jeg er jo datter av mor. Så kan det plutselig komme over mig at det er feigt og forræderisk å ape sånn etter byen, og da er jeg totning med én gang. Det er helst når jeg lengter hjem det. Og det er ikke så sjelden.

Anders Lindstad har vært i byen. Jeg møtte ham en dag på Drammensveien, da jeg kom fra skolen litt over to. Han gikk der for å vente på mig, sa han. Som om han kunde vite hvilken av tverrgatene jeg tok!

Jo, han gjettet på tre, sa han. Og derfor holdt han til omkring utløpet av den nærmest Lapsetorvet. «For jeg trudde du gikk hjem Frognerveien eller Bygdø Allé, siden du bor i Elisenbergveien.

Det var sannelig et rart treff at jeg akkurat gikk rett op Cort Adler den dagen. Jeg pleier jo ofte gå Huitfeldts helt ut og ta mig en sving nedover Karl Johan eller opom Slottet for å høre på musikken.

«Ja, lykken står den frekke bi,» sa Anders. «Nå blir du med mig op til Bjerkebanen og ser på travløpene. Der er en halvblods totning som skal op ved fem-tida.»

Det hørtes fristende. Jeg hadde aldri sett på travløp og ante ikke hvor Bjerkebanen lå på kant.

Men så var det tante Gina og middagen. Anders

foreslo å telefonere hjem og si at jeg spiste ute og ikke kom hjem før sent på kvelden.

«Tante blir vill,» sa jeg. «Hun er så nøie på formene og kjenner ikke hverken dig eller traverbanen.»

«Da er det jamen på tide hu blir kjent med vårs,» mente Anders og gikk foran inn i en fruktforretning for å låne telefonen.

Vi kom ut igjen med en kilo bananer, en pakke sjokolade og en tilkjempet tillatelse av tante. Jeg måtte love å ta på mig den unge manns frakk hvis det blev koldt og vi absolutt måtte stå ute og se på.

«Jeg er slett ikke begeistret for dette, slett ikke, Inger. Men du får vel gå; jeg fralegger mig imidlertid ethvert ansvar for din helse. Husk vi er langt ut i september.»

Det var vi ja, men et slikt vær da! Det var jo en eftersommer så varm og nydelig at damene midt på dagen gikk uten yttertøi på selve Karl Johan.

Vi bilte og kom så tidlig at jeg fikk se mig om og fikk god greie på alt det rare der oppe: Alle lukene både foran og bak på huset hvor pengene går inn og ut, tårnene og klokkene og tavlene hvor hestenes nummer og resultatene blev satt op.

Jeg skal si jeg blev imponert over det store anlegget. Og det komiske var at Anders tok det som en kompliment for sig. Han som ikke eide en øre i hele stasen og aldri har hatt en hest med i løpene.

«Der ser du hvad hestene våre kan prestere,» sa han stolt. «De er nok ikke blitt avlegs enda, nei.»

«Menneskene som eier dem, heller ikke,» sa jeg. «Det er dem jeg har fått respekt for, så flott som her er. Jeg har jo enda ikke sett en eneste hest.»

Så spiste vi middag og var heldige og fikk et av de beste vinduer med startplassen vis-à-vis.

«Tenk at en sånn fin plass var ledig,» bemerket jeg, da damen kom med maten. Hun smilte til Anders, og da begrep jeg jo at han hadde tatt sine dyreste spanderbukser på og bestilt i forveien.

Ingen av oss hadde ro til å bli sittende der oppe bak glassene. Vi måtte ned og langt frem og var heldige igjen. Anders har brede skuldrer og albuet sig så lurt og langsomt helt til vi var i første rekke.

Og så kom de — det ene dyret vakrere enn det andre. Men alle de rare julebukkene bakpå skjemte ut. Nogen lignet klovner, og sannelig så jeg en dummeper også. Han manglet bare toppen i luen og det hvite, melete fjeset. Men jeg vennet mig jo til alle de spraglete farvene og hadde det så moro at jeg i et begeistret øieblikk lovt Anders å sende ham nogen linjer en gang imellem.

«Jeg har enda ikke hørt noget om den lufta du skrøt så av,» sa han. — —

Anders var grov til å spille. Han satte inn både på plass og vinner og vant en hel del.

«Har du en sjette sans?» spurte jeg. «Du går jo næsten aldri etter tippingen i avisene.»

«Jeg hører og ser på dig, jeg,» sa han. «Den hesten du liker best setter jeg på vinner, og den jeg selv gjetter på, setter jeg på plass. Nå har jeg reisen betalt frem og tilbake og enda bordet ved vinduet.»

«Hvorfor snakker du ikke totensk?» spurte jeg. Det gikk plutselig op for mig at vi begge to stod og var utro mot hjembygden vår.

«Å, jeg tenkte du itte vilde like det,» sa han og blev rød.

Anders rød! Han som bestandig var ovenpå og hadde en egen evne til å bringe andre ut av fatning.

«Du har nå itte tala anna enn bymål sida je trefte dig,» føiet han til og blunket sterkt med de rare, blå-grå øinene.

De skifter så fort farve Anders' øine. De kan være så lyseblå og store og åpne uten en eneste liten lurifass i krokene. Da sitter han stille og ser rett frem for sig og er uendelig langt vekk. Men med ett er det som om han kommer på noget, noget han morer sig over. Da kniper han dem igjen, og de blir næsten sorte og blinker som et tjern i kveldsolen.

Det går ikke an å føre en ordentlig prat med ham da. Hele gutten blir urolig og får farve i ansiktet, håret blir også forandret. Han farer igjennem det med begge hender og glemmer at han nettop har laget en

fin sveis foran speilet. Men jeg liker ham best sånn.

Han er både penere og kjekkere når han er livlig, selv om der slenger et og annet fintord fra ham i det lune.

«Det kommer av at jeg nettop har vært på skolen,» sa jeg. «I de to siste timene hadde vi kjolesøm, og lærerinnen er av den sorten som får oss til å snakke bymål uten vi vet av det selv. Hun er fra Sørlandet og snakker næsten dansk. Jeg får mig aldri til å snakke totenk i de timene.»

Anders bare nikket, så ikke på mig. Men han stod og brygger på noget, det forstod jeg. Det rykket i kinnmuskulene, og han svelget fort. Adamseplet var i uavladelig bevegelse.

«Lik' du dig i byen, Inger?» kom det litt efter. Det var pause da, og vi stod og ventet på hestenes utvelgelses-parade før vi kjøpte bons.

«Ja, ordentlig godt,» sa jeg. For jeg mente det nettop da. Jeg var jo i byen og moret mig mere enn nogen gang før i de ukene jeg hadde vært der. «Her er mye mere å sjå enn heme, veit du. Nye folk og —» jeg lot øinene fare rundt og hadde mine ord i behold. Der stod sikkert 5—6000 mennesker på tilskuerplassen.

Anders nikket kort.

«Du trur du kunde like å bo her støtt kærskje?»

«Å joda,» sa jeg — men da kom travkjørerne.

Og snart var vi igjen optatt med å velge og vrake og diskutere hvem der så ut til å bli seierherren. Denne gangen skulde jeg gå bort til luken og kjøpe bons. Jeg hadde moro av å være med i køen, og jeg håpet å få snappet op en og annen ytring så jeg fikk teften av hvad de forskjellige mente om hestenes chance.

«Kjøp akkurat hvad du vil,» sa Anders. «Og gjem bort lappen til løpet er over.»

Vi var enige om at 1 og 3 og 10 så ut til å være i best form, men i all stillhet hadde jeg min egen mening om nr. 14. Det var noget ved de energiske rykk i lårmusklene og hodets reisning som sa mig at den kullsorte hoppen var særskilt oplagt.

Og så bad jeg om nr. 14 og betalte 2 kr.

14 stod femti meter bakenfor 3 og 10. Men efter en halv runde var den foran begge.

«Har du sett maken da. Den er'ke tippet av nogen,» mumlet Anders ergerlig.

«Å, den slakker vel av mot slutten,» mente jeg, mens hjertet dunket hårdt i brystet.

«Nå tar 3 den igjen,» sa Anders. «Æsj, nei, nå begynte den å galoppere, sett slikt da —.»

Og straks efter blev der hengt ut en 3'er på tårnet. Den var blitt diskvalifisert.

Anders stod og småskjente. — «Og der slakker 10 også av. Vi er ikke heldige nå, Inger, for du har vel kjøpt på en 'ta dom?»

Jeg svarte ikke. Blodtrykket var sikkert oppe i 200. Nummer 14 var foran alle. Der fór den som et lyn over målet. Et stønn lød fra de mange tusen.

«Hvem skulde nå ha trodd at den gamle mærra skulde ha så mye fart!» ropte en.

«Fin kjører og innersving, ser 'u,» svarte en annen.

Jeg åpnet hånden min og lot Anders lese numret på den lille, grønne lappen.

«Bravo, du har minst åtte sanser,» sa han.

Der stod et stort null og et ett-tall på lappen. Hvad skulde det bety?

«At du er den første som har kjøpt på den hesten. — — — Nå skal vi se hvor mange odds du får.»

«Jeg?»

«Ja, du ja. Du kan betale mig de to kronene hvis du vil, men resten er dine penger. Jeg hadde aldri i verden satt noget på den hoppa.»

Jeg vant to og firti kroner! Det var nok ikke mange som hadde trodd på den gamle «Evelyn».

«Dette er farlig,» sa jeg. «Jeg er redd jeg kommer til å gå hit hver gang det er løp. Vi trenger mange penger her i byen.»

«Å — du går nok itte åleine,» mente han.

«Jeg kan få Tias med,» sa jeg. «Han har godt av å lufte sig.»

«Fettern din? Han har vel itte vett på hæster, han, veit je.»

«Jeg kan lære ham op,» sa jeg.

Men det svarte ikke Anders på, han blev bare enda svartere i øinene.

Litt efter gikk vi. Det var blitt koldt, og det kunde ikke ramle mig inn å ta Anders' frakk, selv om han stod med den på armen, for å overbevise mig om at han var kokende heit.

Klokken var halv syv, og Anders fant plutselig på at han vilde i teatret. Jeg måtte hjem og bytte kjole, og imens skulde Anders kjøpe billetter.

Vi bilte ned igjen også. Vi følte oss rike begge to, pengene brente formelig i vesken min, og jeg gav mig ikke før jeg fikk lov til å betale bilen denne gang.

Tante var temmelig stram da jeg kom hjem.

«Du må be ham til middag imorgen,» sa hun. «Det passer sig ikke at du er ute med en mig aldeles ukjent ung herre.»

«Herre?» gjentok Mathias spydig.

«Å, bondegutt klarer sig,» sa jeg. «Vi har gått på skolen sammen i to år.»

«Nåja, det er det samme det, Inger. Han tilhører det annet kjønn, og det er hovedsaken i dette tilfelle.»

«Har jeg sett den fyren nogen gang mon?» spurte fetteren min.

Det trodde jeg ikke.

Om sommeren er alle vi landsfolk så optatt at det blir liten selskapelig omgang, og Lindstad ligger på en

helt annen kant. Vi omgås bare om vinteren, og sjelden da også.

Men Anders sa nei takk. Han skulde tebars neste morgen alt.

Egentlig begriper jeg ikke, hvorfor han var her inne. Forretninger, sa han bare. Nåja, de er mange slags, naturligvis. Men jeg er ikke dummere enn at jeg kunde oppfattet hvad de dreiet sig om.

— — — —

«En ting bør du være klar over,» sa tante Gina dagen efter da vi spiste middag. «Det er ikke det fineste publikum som overværer slike travløp.»

«Da passer det nettop for mig» mente jeg. «Forresten så jeg mange officerer der, og de regnes vel for fine?»

«De har spesiell interesse for hester,» sa Mathias. «Du kan ikke regne dem med som almindelig publikum.»

«Jeg vant penger,» sa jeg.

Meddelelsen slo ned som en bombe.

«Jeg lånte to kroner av Anders, og vant to og førr.»

Tante blev rød, men Tias' øine strålte. Han er glad i penger.

«Sannelig slår jeg ikke følge med dig neste gang, Inger. Du har vel vett på hester, du.»

«Jeg elsker hester,» sa jeg. «De er de klokeste dyr i verden. Men det er farlig å være der oppe for ofte.

Du er ikke fornøid uten du er med i alle løpene, og det koster penger det, Tias.»

«Men du hadde jo bare to kroner — —»

«Jeg var svineheldig. Den hesten jeg veddet på, lignet Svarta vår på en prikk. Det var derfor jeg la merke til den —»

«Så, så, så,» avbrøt tante. «Ikke mer snakk om dette nu, barn. Vi spiller i Pengelotteriet, dermed basta. Du må ha mere balanse. Du må ikke la dig rive med av strømmen, Mathias, men vise at du er en karakter. La det brede publikum more sig med den usunde og hissende fornøielse et veddeløp er. Den slags folk overdriver alltid. — — — Jeg ønsker ikke at du oftere tar imot innbydelse til traverbanen, Inger. Din venn kunde funnet på en mere passende underholdning, synes jeg nok.» Og hun fortsatte å variere temaet til hun ikke hadde flere argumenter.

Jeg svarte ikke. Det er absolutt bortkastet å svare tante når hun er så indignert og veltalende. Da vil hun ha siste ord og være viss på at hun har overvunnet all motstand.

Men da hun hvilte middag inne på soveværelset sitt, og vi to satt alene i stuen, betrodde Tias mig at han aktet å trosse sin ømme, omsorgsfulle mor og vilde være takknemlig for min verdifulle assistanse.

«Jeg tjener jo ingenting, vet du, Inger. Og mors lommpenger er så sørgelig udrøie dessverre —»

«Da vilde jeg heller gi nogen timer i sprog,» foreslo jeg. «For du risikerer at lommepengene får galopperende tæring der oppe på Bjerkebanen.»

«Det blir min sak,» mente han. «En gang er ingen gang. Taper jeg, er det siste gang, og vinner jeg — —»

Han knipset med de hvite, velpleide fingrene, og jeg kunde ikke la være å tenke på et par andre hender, rødbrune og sterke med korte, brede negler.

«Du må'ke sjå på hendene mine, Inger,» sa han da vi satt i teatret. «Jeg har'ke fått stuin til å gå innom skjønnhetsinstituttet ennå.»

«Det var leit, det,» sa jeg. «Jeg har bestandig svermet for hvite, smale mannfolk hender, helst med digre plateringer på fingrene.»

«Jeg ska' huse på det til en annen gang,» sa Anders — —

Tias hadde en diger platering på venstre hånd.

Plutselig så jeg ham i et av Anders' spesielle arbeider: Møkk-kjøring, og jeg smalt i en lystelig latter.

Tias så på mig med hele ansiktet fullt av fornærmelse. Han var rød helt ut i ørebrusken.

«Du skylder virkelig å fortelle om årsaken til ditt malplaserte latterutbrudd,» sa han med krenket mine.

«Jeg kom bare til å tenke på noget,» sa jeg. «Men det er så simpelt at jeg er redd du vilde få vondt hvis jeg fortalte det.»

«Jeg forlanger å få høre det,» sa han og var sint,

hissig var han. Håret begynte så smått å stritte til værds.

«Nåja, jeg lurte på hvordan du vilde like å spre møkk utover jordene,» sa jeg, «og hvordan du vilde ta dig ut med overalls og skaftestøvler og møkkgreip.»

«Jeg skal si dine tanker er springende, Inger,» sa han mutt. «Din fantasi må være særdeles livlig når den kan sette dine lattermuskler i sånn voldsom bevegelse.»

Tias fylte fire og tyve år i slutten av oktober, og i den anledning skulde vi ha dansemoro med fem par.

«Vær så snild og la mig slippe,» bad jeg. «Ikke har jeg fin nok kjole, og ikke kjenner jeg nogen, og — —»

«Og hvad mere?» spurte tante skarpt.

«Jo, det kunde bare bli leit for dere,» sa jeg. «Du liker jo ikke at jeg snakker dialekt, og somme tider glømmer jeg mig.»

«Hør nå her, Inger,» sa hun og drog mig ned på sofaen ved siden av sig. «Kan du ikke forsøke å tale pent og dannet en hel aften. Jeg er viss på du kan hvis du tar dig sammen og bestemmer dig for å skrinlegge den — den, ja, undskyld at jeg sier det, men den er ikke vakker den dialekten.»

«Nei, kanskje ikke,» innrømmet jeg. «Men jeg er nå engang født og vokset op på Toten. Jeg kan ikke gjøre noget for at de setter bokstavene ihop slik at dere byfolk synes det er stygt. For vi har akkurat det samme alfabetet å ta av. Er itte det snodig å tenke på, lel?»

«La oss nå holde oss til saken,» sa tante og klemte lorgnetten fastere på nesen. «Du er min niece —»

«Onkels,» avbrøt jeg.

«Men onkel var min mann. Altså er du min niece også. — Nå, det vilde vekke forbauselse hvis du ikke var til stede. Det er en ting. Dernæst vilde du såre og skuffe Mathias.»

Jeg ristet vantro på hodet.

«Tias generer sig også når jeg snakker.»

«Men han er glad i dig allikevel. Han beundrer dig i mange retninger, det må du da forstå, Inger.»

Jeg tenkte på vår hemmelige visitt på traverbanen, hvor Tias vant fem og åtti kroner på mine anvisninger og fulgte mitt råd om å gå før han hadde tapt dem igjen. Der var beundringen!

«Det er snildt av Tias, det,» sa jeg. «Men jeg passer ikke sammen med de menneskene.»

«Inger! Vet du at din morfar var prest og en fint dannet mann! Dine forfedre er embedsmenn i flere generasjoner tilbake. Og du later som du står på proletarstadiet. Det er ganske uhyggelig å høre hvordan du nivellerer dig nedover.»

Tante var på gråten, og jeg syntes synd i henne. Jeg forstod så godt hvor vanskelig hun hadde det, stakkar.

På den ene siden skulde hun stå sig bra med gjestene, og så hadde hun sin familie å ta hensyn til.

Jeg fikk en lynsnar tanke, som jeg imidlertid beholdt for mig selv. Høit sa jeg:

«Jeg skal be mor sende mig en kjole, som jeg kan bruke. Den er av blågrønn silke og uten ermer. Jeg hadde den i et bryllup ifjor vinter.»

«Blågrønn? La mig se på dig. Du har næsten sort hår og blå øine. Du ligner din mors familie. Vær glad for det. Det er en sjelden sammensetning skal jeg si dig. Men du har friskere farve enn Bragerne og kraftigere konstitusjon. Jo, den klær dig nok, den farven, Inger. Og så forsøker du å huske at du er en ekte Brager, ikke sant?»

Hun la armen om skuldrene og gav mig små velmente klapp. Stakkars tante Gina. Det måtte være vondt å være så livende redd for hvad folk synes og mener og sier.

I det hele tatt synes jeg synd i byfolk. De går likesom på utstilling bestandig. Bare de skal gå et par ærend ned i gaten, pynter de sig og speiler sig og rigger sig til som når vi landsfolk skal til kirken.

Jeg ser bare hvor lang tid tantes pike bruker når hun skal hente melken på hjørnet. Hun tar forklær av, kåpe på og pudderkvasten frem foran speilet.

«Hvem er det du fiffer dig for, Anna?» spurte jeg en dag.

«Jøss, jeg må vel se skikkelig ut når jeg skal på gata,» svarte hun.

«Vilde det hende noget om du gikk med kjøkkenforklæ og hussko?» spurte jeg.

«Jøss, å vilde folk tru da da!» ropte Anna forferdet.

Og når tante skal bort i Frognerparken er det like-dan, hatt og hansker og den nye kåpen, og det midt på sommeren.

Er det rart om de har hvite hender og ingen fregner? Mathias hadde gule hansker den dagen vi var på Bjerkebanen, — og spaserstokk. Jeg puttet vantene i kåpelommen, jeg. Det er så tungvint med de hylstrene om fingrene. Det er tidsnok å trekke dem på når det blir kaldt, og da foretrekker jeg våtter som er lette å rive av sig om det trengs.

Men en ting er de ikke så nøie med her inne, de unge iallfall. De går barhodet langt ut på høsten. Og var det ikke for støvet og soten gjorde jeg det også. Men det er slit nok før med å vaske håret om jeg ikke skal ta med den skitten som kommer fra luften.

Luften, ja. — Enda har jeg ikke svart Anders på hvordan jeg liker den nye luften. Og ikke gjør jeg det heller. Han innbiller sig at jeg er nokså begeistret for byen, og han kan gjerne leve i den trua.

Visste han hvordan jeg følte det de første fjorten dagene jeg var her, vilde han bli altfor viktig og kry over å være bonde. Og han er selvbevisst nok før.

Sannheten er at jeg gikk akkurat som i ørske. Først var det den gyselige ramlen. Hvor jeg gikk, var det

bråk av biler og trikker og unger, som skrek og hujet. Jeg hørte ikke hvad de andre sa og måtte selv rope høit, syntes jeg. Og så var det den kvelende lukten, både i gatene og i entreen når jeg kom hjem. Det er den leie exhausten, sa tante. Den forpester hele byen.

Men det må være noget annet også. Jeg følte det verst i begynnelsen. Det var som om jeg ikke kunde trekke pusten helt ut. Jeg kjente en ekkel smak i munnen og på lebene, og jeg var stadig kvalm og utilpass og søvning.

«Det er overgangen,» sa Tias. «Her er kystklima og tyngre luft.»

«Kyst?» spurte jeg. Jeg hadde da ikke sett snippen av sjøen. Så blev han med mig ned på bryggene like ved Vestbanen; men det var ikke stort bedre der. Bare at den kvalme stanken var salt og blåsende.

En søndag tok han mig med over til Hovedøen. Det var den første gangen jeg nød å puste dypt og fullt. Vi satt oppe på en fjellknaus i herlig sol og hadde en vidunderlig utsikt over fjorden med alle øene og seilbåtene som lå og duppet så sakte i det stille været.

«Sånn skulde jeg like å bo,» sa jeg. «Her er vel næsten like sundt som hjemme på Toten.»

«Hundre ganger sundere,» mente han. «Dere landkrabber går glipp av en stor nydelse ved å måtte undvære sjøen.»

«Jeg snakker om sundheten,» sa jeg. «Du vil vel ikke påstå at du er sundere enn Knut og mig?»

«Hvis din og Knuts sundhet er ensbetydende med farve og kraftprestasjoner, må jeg vel innrømme at jeg er nummer to; men Osloluften er til gjengjeld bløtere og mildere, og vi har et stort pluss i vår herlige omegn,» mente Tias.

Jeg lo.

«Men vi har ikke annet enn «herlig omegn», vi! Vi behøver ikke ta hverken Holmenkolltrikken eller ferjer for å få frisk luft i lungene.»

— — — Slik sitter vi ofte og småtretter. Tias holder på at byen er det ideelle opholdssted, og jeg erter ham med å ta frem alle manglene. Naturligvis er jeg begeistret for Nordmarka og sydsiden av Bygdø og alle de andre stedene hvor det ikke er tjukt av folk. Nordmarka er best om vinteren, sier Tias. Men det går an å puste der nu også. Notabene når jeg kan få overtalt ham til å gå i selve skauen og ikke trække langs de gyselige veiene, hvor bilene hvirvler støv inn i oss tusen ganger verre enn nede i byen.

Han liker ikke de ujevne stiene. De er så humpete og fuktige, sier han. Han vil heller spasere pent og stilig mellom Holmenkollen og Frognerseteren og møte folk og slå av en prat mens kusinen står et par meter unda og ikke sier ett ord, bare ser nokså pen ut, i vindjakke og rutet skjørt og hvit alpelue.

Der oppe er det ikke generende om hendene hennes er bare. Det hender at han selv putter hanskene i lommen og befinner sig vel ved det.

Det er tantes skyld at han er blitt slik. Eneste barn og litt sykelig i opveksten. — Vær endelig forsiktig da, gutten min, har vært dagens tekst i mange år.

Han tror selv at det er livsfarlig å bli våt på benene ut i september, og vil skynde sig hjem for å bytte, mens den uvørne kusinen fra landet ler og forsikrer at så lenge vi går og holder oss varme, har ikke mannen med ljaen noget tak på oss.

Engang opplevde han at det slo til. Vi var kommet ut på en myr for å kikke etter molter. Plutselig sank vi litt nedi, knapt over skoene. Det hadde vært harmelig å snu da, og jeg fikk ham etter lang dikkedering til å gå videre.

Jeg er viss på at strømpene var tørre, for han hadde nogen glimrende tykke og velsmurte sko på bena. De var bare våte utenpå. Mine hadde sprekker i overlæret, så jeg kjente væten sive inn.

Da det var gått to dager uten hverken snue eller heshet, skjønnte jeg at han følte sig stolt over sin motstandskraft. Da først fortalte han tante om sin lett-sindighet.

Naturligvis fikk vi skjenn begge to, men den var sterkt opblandet med glede og stolthet over at gutten var blitt sånn hardhaus.

Stakkars Tias! Hvad han trenger, er først en far som kan gi ham mannfolkopdragelse; dernæst en hel del søsken, og dessuten burde han hver sommer være med og arbeide ute på jordene og i skauen, slik som Knut og far.

Men han skal jo bli akademiker, stakkar, og han er en dannet, ung mann med dannet omgang. Han må ha en dannet manns utseende og sprog og manerer. Og dæmerså, sier vi på Toten.

Jo lenger jeg er her inne, jo bedre forstår jeg hvor bakvendt og unaturlig det er å bo i byer.

Jeg behøver ikke å se gjennom tantes forstørrelsesglass for å få vite at luften er mett av støv. Men jeg vil ikke nekte for at det var et forferdelig syn jeg så da jeg fulgte det råd Anders gav mig den kvelden han fulgte mig hjem fra teatret.

Han hadde visst en ubehagelig følelse av at jeg likte mig for godt i denne «heksegryta».

«Hadde du en sånn lupe, skulde du berre sjå å mye rart du drar inn i lungene når du puster,» sa han.

Næste morgen stakk jeg tantes lupe i håndvesken. Nede på Drammensveien foretok jeg undersøkelsen, midt i en solstripe, må jeg føie til.

Jeg vil ikke anbefale byfolk å følge eksemplet. Byen vilde bli folketom i en, to, tre.

Jeg hørte engang en doktor si at Oslofolks lunger

var mørkegrå og ikke røde. Jeg trodde det var en vits den gang. Nu tror jeg han sa sant. Men da begriper jeg ikke at de fleste mennesker kan se så friske ut og bli så gamle her inne.

Kanskje gatestøvet ikke er så giftig som det er ubehagelig?

Det var den dansemoroen, ja. Jeg hadde bestemt mig til å bli klein den dagen. Hodepine og skulking fra skolen var rimelig undskyldning, og naturligvis blev jeg ikke bedre utpå kvelden. Men det gikk nok verre enn jeg hadde tenkt.

Et par dager før gled jeg i skoletrappen og vrikket ankelen, så den hovnet op og gjorde gresselig vondt. En av lærerinnene fikk fatt i bil, og Brita fulgte mig hjem og helt op på værelset, hvor hun hjalp mig til sengs.

Der lå jeg da tante en halv time senere kom fra byen. Brita hadde kjøpt blyvann og gasbind og oljelerreret og lagt omslag på og surret mig nydelig inn.

Jeg var overlykkelig da tante kom.

«Sippen er du ikke, det er synd å si. For det må da gjøre vondt, hvad?»

«Ikke så jeg føler trang til å tute,» sa jeg. «Jeg har kjent det som er verre.»

Naturligvis måtte jeg ha doktor. Hevelsen kunde skrive sig fra benbrudd.

«Aldri det grand,» sa doktoren, «men den springske unge dame må holde sig i ro nogen dager.»

Tante fortalte om dansemoroen. Men nei, det var utelukket å ha sko på så snart.

«Hm. Det var nok en skuffelse det, lille frøken — hvad?» spurte han og satte sig på sengekanten.

«Hvis det ikke blir noget leit etterpå, er jeg bare glad,» sa jeg. «Jeg hadde bestemt mig for å ha hodepine den dagen, men dette er mye mer tess, ikke sant?»

«Her må stikke noget under,» smilte han. «Enten er den utvalgte forhindret fra å komme, eller De vil glimre ved fraværelsen og vekke lengsler, hvad?»

«Ingen av delene,» sa jeg. «Je har itte hau te å danse her i byen, det er grunnen og itte det grand anna. Je passer itte inn i miljøet, skjønner De vel, doktor!»

I det samme kom tante inn.

«Deres niece bærer sitt uhell med heroisme og kristelig tålmod,» sa han, «hvilket ikke kan sies om alle mine patienter, dessverre. Nåja, jeg stikker opom i slutten av uken. Altså, foten må være helt i ro til jeg kommer. Omslaget byttes tre ganger daglig.»

«Dette blir en skuffelse for Tias,» sukket tante. «Han har gledet sig til å føre op med dig, Inger. Visste jeg bare hvem vi skal få i stedet,» spekulerte hun. «Din veninde som fulgte dig, var en søt pike. Hvem er hun? Hvad er faren?»

«Hun er datter av en prest, tror jeg.»

«Jaså. Ja, det var noget dannet og yndig over hele hennes fremtreden. Vilde hun sette pris på å bli buden, tror du? Hun var jo så hjelpsom og snild mot dig — — Det er den eneste måten vi kan takke på. Hvad mener du?»

Tusen tanker fór gjennom hjernen min. Britas far var lærer og klokker og hadde dårlig råd. Hun eide ikke en passende kjole, det visste jeg. Men vi var like i figuren. Hun kunde sikkert bruke min kjole. Den vilde klæ henne enda bedre enn mig. Hennes lyse, blennende hud og det blonde, krøllete håret vilde vekke opsikt blandt de pudrede, sminkede studentiner.

«Jaså du, hun er prestedatter. Jeg vil forestille henne for Tias når hun kommer hit imorgen. Ja, det var hyggelig det, Inger. Men at du ikke har bedt henne med dig hjem! Jeg ante ikke at du hadde en så tekkelig klassekamerat.»

Hvad skulde jeg gjøre? Jeg hadde sagt prest, bare på trass, for å slå fast at tante var en snobb og lå på kne for embedsmennene. Hun vilde aldri bedt en klokkerdatter fra Vestlandet på dansemoro, det visste jeg. Men Brita kunde trenge litt moro slik som hun slet.

Næste dag kom hun. Jeg satte henne straks inn i situasjonen.

«Far er prest god nok,» lo hun. «Han preikar sa-

men med presten rett so det er. Og det stend i Bibelen at me alle er prestar, so eg trur nok eg vågar kalla meg prestedotter,» lo hun. «Ingen treng vita kva slags prest me meinar.»

— — — — Tias blev tydelig forelsket ved første blick. Brita smilte like søtt til alle, så jeg visste ikke om han betydde noget ekstra for henne.

Kjolen satt som den var sydd til henne, mine sorte semskede sko likeledes, og Brita var i den åttende himmel da hun speilte sig.

«Eg tykkjer so synd i deg, Inger,» sa hun. «Du må liggje her og høyre kor morosamt me hev det.»

«Jeg kommer til å more mig kolossalt,» forsikret jeg.

Hverken tante eller Tias hadde hørt Brita snakke. «Ja takk, ja, tusen takk, farvel,» det var alt.

Stemmen var lav og bløt og melodisk, og smilet så søtt og naturlig. Mere behøvdes ikke av Brita. Men jeg klukklo innvendig ved tanken på hennes konversasjon under dansen og senere på kvelden. Da måtte jo ordforrådet utvides. Det kunde ikke ramle mig inn å gi henne instruksjer om å snakke bymål. Ikke nyttet det heller, trodde jeg.

Hun var vestlending med liv og sjel og vilde sikkert blitt rasende hvis jeg hadde foreslått henne å stikke bort morsmålet for en eneste kveld. Jeg håpet på at utseendet og prestepappaen vilde veie op den udan-

nede tunge og lå og tellet timene til hun skulde komme.

Det eneste jeg påla henne, var å la håret få en overhaling hos en frisør. Jeg stakk en femmer til henne og sa det var avlat for min løgn og et plaster på min såre samvittighet.

«Ja, eg tek den, eg,» lo Brita.

Hun trengte til en hodevask og vilde gjerne få håret vannondulert.

Hun var nydelig da hun kom, strålende og forventningsfull og umistroisk. Jeg begynte så smått å angre min løgn, men tenkte: Blås, det er bare til pass. Tante og Tias trenger å lære. De går og innbiller sig at dansen er det samme som fine klær og bysprog. Når en prestedatter også snakker sin dialekt, begynner de kanskje å spekulere på om de har tatt feil.

Jeg kunde fått ligge på sofaen i spisestuen, men jeg foretrakk å bli hos mig selv. Og jeg sa meget bestemt både til tante og Tias og piken at jeg tok ikke imot visitter av gjestene, selv ikke av Tias' beste venn, Utne, som jeg hadde hilst på flere ganger.

«La mig være på Ullevål helst,» sa jeg. «Da er det ingen som bryr sig.»

«Kanskje det,» sa tante. «Men da lyver vi.»

«Hensikten helliger midlet,» minnet jeg om. «Det er behageligst for både dig og mig.»

Hun skulde tenke på det.

— — — —

Det blev et vellykket selskap, Brita moret sig kolossal. Hun konverserer med øinene og smilet og det yndige vesenet, Brita. Hun behøver næsten ikke åpne munnen, og allikevel virker hun ikke stille eller klosset.

Jeg antar hun sa svært lite med munnen den kvelden.

Da tante kom inn med forfriskninger til mig, var det bare Brita hun snakket om.

«Tias er altfor optatt av henne. Jeg har måttet minne ham om at der er andre unge piker også,» sa hun, og øinene hadde et forunderlig uttrykk.

Jeg skjønnte hun drømte om guttens fremtid, og at Brita svevet der i dunkel belysning ved hans side.

«Har hun mange søsken?»

«Bare to yngre brødre. De skal bli lærere, tror jeg.»

«Filologer?»

Hm — nei. De fikk nok klare sig med Stord eller Volda lærerskoler, sa jeg. Det blev for kostbart å studere.

«Huff, det er noget så halvcivilisert over slike skolelærere,» sa tante med snurpet munn. «Jeg har truffet flere her inne. De var ikke absolutt tiltalende. Men hvis de først har artium, hjelper det jo betydelig på dannelsen,» mente hun.

Jeg var ikke sikker på om de resonnerte likedan i Britas hjem. Og jeg så at de brødrene gjorde henne litt forstemt.

Da jeg blev alene, lo jeg høit og lenge. Skraschle kaller vi det på Toten. Piken gløttet på døren for å ta fra mig når jeg var ferdig.

«Jøss, jeg spekulerte på om her var nogen, jeg,» sa hun.

«Jovisst er det det,» lo jeg. «Her er en annen Inger også, og hun er så full av uskikkelige påfunn —»

«Velsigne Dere, bare le Dere, frøken. Jeg blir i hommør bare jeg ser Dere. Men ikke lo jeg hvis atte jeg ble liggendes med vondt bein mens andre moret sig. Nei, Dere kan ta gift på atte jeg lå og grinte så lang jeg var. Men vil Dere ikke ha litt mere sjokelade da? Å langt i fra, Dere er så slank atte. Jeg skulde ønske jeg hadde en sånn figur, jeg.»

Hushjelp Anna er født i Oslo og synes selv hun er en fin bydame, kom ikke der! På fridagen ser hun ut som en frøken fra de beste hjem. Det er ikke plett eller lyte på henne fra fotsåle til isse.

Men når hun snakker! Hun gløttet her en dag på døren inn til spisestuen hvor vi satt og drakk kaffe. «Ja, så gjekk jeg da, fru Brager. Sannelig trur jeg jeg tar parraply med. Å trur Dere da, Brager? Blir det noget ta regnet, trur Dere?»

Er Annas snakk dialekt eller bymål? spør jeg mig

selv. Det er et sammensurium uten nogen som helst grammatikk.

Jeg spurte Tias en dag hvor Annas sprogform hørte hjemme. «Det er gatesproget i Oslo,» forklarte han. «Det er rendyrket slurv, og er påvirket av dialektene naturligvis. Men det mangler dialektenes individualitet.»

Jeg forstår bedre og bedre at det er dette gatesproget som er skyld i tantes sterke antipati mot dialekter i sin almindelighet og totendialekten i særdeleshet. Hun forstår jo ikke at den er knyttet udødelig til stedet, til selve bygden og farsgården og tradisjonen, og at den har sine bestemte former, sin egen grammatikk og at hvert av de rare, fryktelige ordene har sine røtter i oldnorsken.

Tias og jeg gikk en eftermiddag utover Skøyen og hjemover Smestad. Jeg fortalte tante at vi hadde sett den lyua som det var skrevet så meget om i avisene.

«Ly-u-a?» gjentok hun og ristet på hodet. «Begriper du det, Tias?»

«Jo, av sammenheng,» smilte han. «Det er forresten et vakkert ord og kan føres tilbake til oldnorsken.»

«Sulua også,» sa jeg. «Og smiua —»

«Det lyder østerlandsk i mine ører,» mente tante. Og vi måtte oversette til «skikkelig norsk».

«Jeg er begynt å skrive op dine mest originale ut-

trykk, Inger,» sa Tias. «Som filolog synes jeg naturligvis det er svært interessant å konstatere sammenhengen med oldnorsken, selv om min estetiske sans reagerer overfor slurvet.»

Hm, hm, tenkte jeg og hadde hau til å skraschle.

Det var stud. med. Utne, Tias' venn, som endelig hadde åpnet hans øine. Merkelig også at den stive, korrekte Tias hadde en slik grei og ukunstlet venn. Men kontrastene tiltrekker hverandre, heter det.

Jeg må skynde mig å skrive litt om den Utne, mens jeg husker det — før jeg forteller videre om Tias og Brita.

Harald Utne er en stor, kraftig kar med skøierfjes og livlige manerer. Det var først i slutten av oktober han begynte å komme opom for å få Tias med på tur. Han er alltid i sportsantrekk om søndagen. Knebukser i ballong, spraglet genser og knortekjepp. Luen stikker op av lommen, men han går helst barhodet. Håret ligger hulter til bulter, og øinene er i stadig bevegelse. Han strutter av sundhet og livslyst, og tante er lykkelig over det vennskapet.

Allikevel er det et slit for Utne å få Tias med. Det er dette regnet tante stadig kikker efter og er redd for.

En søndag like før jul hadde Tias litt vondt i hal-sen, og da var han jo undskyldt.

«Du får ta Inger med i stedet,» foreslo han, halvt i spøk.

Tante og jeg stod ferdig til å gå i Frogner kirke.

«Ja, vil De?»

«Uff, i dette været da,» sa tante. «Inger og Tias har vært opover i hele høst, mens vi hadde godvær. Men nu er det hverken fugl eller fisk. Jeg synes dere kunde vente med de turene til det blir full vinter og heller gå i kirken i denne mørketiden. — Dere unge

glemmer at dere har en sjel,» sa hun, lett bebreidende.

«Ånei da,» mente Utne. «Det er den som krever å ha en frisk og sund bolig. Det er i det hele tatt for sjelens skyld at vi ofrer såpass på legemet. Vi kan forresten stikke innom kapellet på Holmenkollen og få velsignelsen, hvis De vil. Jeg for min del spanderer gjerne en halv time på prekenen og et salmevers også. Jeg liker mig der oppe i det lille Gudshuset.»

«Mener De det?» spurte tante alvorlig.

«Kors på halsen,» smilte Utne.

«Hvad sier du, Inger?»

Jeg hadde alt tatt av mig kåpen og hatten og lukket op døren til klæsskapet for å finne sportsdrakten.

Jo, jeg vilde gjerne ha litt bevegelse. Jeg følte mig så stiv og stør av all den stillesittingen på skolen. Jeg var blitt noget blek og tynnere også. Jeg fikk ikke nok frisk luft, naturligvis.

Jeg gruet for å hilse på Anders i julen. Han vilde spørre efter den nye luften, som det skulde være så viktig å få inn i lungene.

— — — Så gikk vi, gikk og gikk, tok ikke trikken hverken op eller ned.

Det var første gang vi snakket sammen på to manns hånd, og jeg tenkte fra først av ikke over det. Men det falt så naturlig å være sig selv sammen med den karen.

Er det rart om jeg liker ham?

Han er det første bymenneske som har sagt mig at det er forfriskende å høre en ren og uforfalsket dialekt.

Vi hadde en veldig morsom tur, selv om det falt nogen regndråper på hjemveien. Han var så interessert at han skrev ned enkelte uttrykk. Jeg fortalte at vi snur op og ned på ordendelsene noen ganger og sier for eksempel «doktera» og «frugen», og vi «taler ve'n Pær», mens vi sier: «Rop åt a Pær!»

Jeg følte mig ikke som et udannet, bondsk vesen sammen med Utne, og det sa jeg til ham da vi stod utenfor entrédøren i Elisenbergveien.

«De udannet og bondsk!» ropte han og satte et par øine i mig så jeg blev sprutrød. «De er det mest bedårende og naturlige pikebarn jeg har møtt. Nå vet De det. Og så lar De være å innbille Dem at alle bymennesker er sånne kraftidioter at de verdsetter et menneske efter sproget. Jeg har lest om Wergelands venn, Fauchald, om Ole Hammerstad og om Even Gihle, som døivet selveste prestekjempen Hannibal Hoff, og mange flere størrelser der oppe fra. Jeg har den største respekt for bondeættene på Oplandene — — og —»

Vi hadde ringt på, og der stod tante — —

«Er du bære i hæschen?» spurte jeg Tias og gjorde i halvomvending en grimase til Utne.

«Nei, det er det frykteligste ord jeg enda har hørt dig si,» sa tante forferdet.

«Hæschen,» gjentok Tias med tykk stemme og så bort på Utne. «Betyr det virkelig halsen?»

«Ja, tenk,» sa jeg.

«Et glimrende ord,» sa Utne begeistret. «I det hele tatt er våre dialekter et friskt opkomme å øse av. Hadde vi femti år tilbake hatt den rette forståelse av dialektenes verd, vilde vårt språk idag vært betydelig kraftigere og — vakrere.»

«Vilde du ha annektert ordet hæschen også?» lo Tias hest.

«Ja, absolutt. Du må da innrømme at det ordet er ganske betegnende for dit befinnende nu!»

«Nettop nu, ja. Det innrømmes. Det er noget hest og defekt ved den brede vokalen foran de tre konsonantene. Men la oss tenke på en kvinnes hvite og slanke hals —»

«Jo da, det er all right det også,» lo Utne. «Omkring den skjønne hvite hæschen funklet et strålende smykke!»

Selv tante Gina måtte le. —

Da vi satt til bords, husket hun først å spørre om turen.

Jo da, vi hadde hørt både teksten og prekenen, og vi hadde sunget en salme utenat og fått med velsignelsen fra prekestolen.

«Hører du det, Tias!» sa hun og sukket. «Og du har enda aldri vært der.»

«Det er vel første gang for dig også, Harald?»

«Neimen om det er,» svarte han med et forlegent smil. «Jeg liker den lille helligdommen der oppe i granskauen. Og jeg synes jeg trenger en sånn andaktsstund imellem. Vi har ikke for mange av dem nede på Universitetet.»

«Men det er vel det samme om og om igjen, er det ikke? Begredelser over verdens elendighet og synd — i en søvning, sentimental toneart.»

«Nå kan De svare, frøken,» sa Utne.

«Jeg tror ikke jeg har hørt en bedre preken,» sa jeg. «Den var kort og velformet og sannferdig og — interessant, virkelig. Ja, den var næsten spennende. Jeg satt og spekulerte på hvordan han vilde klare slutten.»

«Du verden,» lo Tias. «Finnes der virkelig prester som taler slik? Overdriver hun ikke, Harald?»

«Nei,» sa Utne. «Jeg synes det samme. Det var en preken med god disposisjon, vilde vår norsklærer i gymnasiet sagt.»

«Og titelen da? Eller hvad heter det? Overskriften, emnet eller —»

«Teksten,» avbrøt jeg. «Den handlet om ukjærlig dømmesyke og motsetningen. Nå kan De fortsette, Utne.»

«Det er ikke meningen at du skal referere hele prekenen,» hjalp Mathias ham, da Utne blev rød.

«Nåja. Motsetningen til dømmesyken må jo være

sund kritikk sagt med takt og finfølelse og i en god hensikt og så videre. Og naturligvis var det slik vi burde være.»

«Altså ingenting om denne evindelige synden?»

«Ikke sånn som du mener. Alt som er taktløst og ufint og ukjærlig er jo et utslag av den såkalte synd, naturligvis. Men han hadde ikke det ordet i sin munn.»

«Hm. Sannelig, den mannen spanderer jeg en time på,» sa Tias. «Næste søndag går vi alle tre hvis det er skikkelig føre.»

Men det blev det ikke. Bare sneslaps og kjedelig dusjregn. Og da syntes tante det blev for risikabelt for Mathias' hals. Det var jo et stykke å gå, og han hadde ikke godt av å sitte der inne med den våte frakken. Kirken kunde være dårlig oppvarmet også.

Stakkars Tias! Den hæschen hans var en lenke om foten. — Men av den grunn blev jeg bedre kjent med Utne, for han kom tross regnet, denne gang med vindjakke over genseren og lue på hodet.

Vi gikk ikke i kirken den søndagen. Da vi kom op til Holmenkollen, var det et strålende vær, hverken sne eller slapseføre, og vi fikk en herlig tur over Tryvannshøiden til Skjennungen og nedover en vei, som jeg aldri hadde gått før.

Det går an å bo i byen når en kan fylle lungene med ren luft hver søndag. De kan vel ikke bli så helt svarte når de får den storvasken engang imellem?

Jeg følte mig så oplagt til å gå på skolen dagen efter, og det gikk så greit og glatt med alt det dumme pirkeriet i linsømmen at jeg fikk ros av lærerinnen. Og hun er ellers temmelig gjerrig på de milde ord. Hun strør dem ikke ut i blinde, som det står i sangen.

«Jeg var oppe i Nordmarka og lagret surstoff igår,» sa jeg og glemte at hun kunde være nokså avmålt og stiv når hun var i det lune. «Det er vel derfor hjer-
nen er så klar idag.»

«Jeg trodde nå ellers det var fingerferdigheten det skortet på hos Dem,» sa hun og betraktet mig med et kritisk blikk. «De har vel større øvelse i å melke og rake høi enn nettop å sitte med nålen?»

«Å, vi har nå både sveitser og høivender heme,» svarte jeg. «Forresten blir en mjuk i fingrene av å mjølke. Spillelærerinna vår sier at det er en utmerket øvelse før vi tar fatt på skalaene.»

«Jaså. De spiller piano?» kom det i en overrasket tone.

«Ja, det gjør jeg vel. Det vil si ikke mens jeg er her i byen. Men hjemme har jeg da spilt i mange år.»

Er det ikke komisk! Siden den timen var frøken Mehle anderledes mot mig. Hvad tror de egentlig om oss disse bymenneskene som aldri har bodd på landet? De tror visst at vi går og vasser i møkk og søle og ikke eier en eneste interesse eller ferdighet utenfor kuer og hester og gårdsbruk.

Frøken Mehle skulde kikke inn i stuen vår en vinterkveld når mor sitter ved pianoet og slår tonen an for far mens han stemmer fiolinen. Knut sitter og leser, og jeg gjør det samme, hvis jeg ikke har et håndarbeid. På bordet står en skål med epler som stadig minker, eller der står et brett med rødvin og varmt vann til toddy. Det knitrer i bjerkeveden borti ovnen, og den lune, gode varmen gir et velvære som hverken koks-ovner eller centralfyringen her i byen er i stand til å gi.

Det hender at Knut legger et par epler i nederste etasje for å få dem stekt. De surrer så koselig, og vi byttes om å snu dem til de sprekker.

«Jeg skal tørre grundig av,» beroliger jeg mor, som tenker på hvor stygt det blir på platen.

En annen kveld har mor selv stekt epler til oss på skikkelig vis i det ildfaste, brune fatet, og vi fråtser alle fire og synes det er den beste av alle de mange måter epler kan lages til på.

Så spiller mor og jeg firhendig, og far faller inn når det kommer en vals eller et annet melodisk avsnitt.

Og søndagsmorgen! Kaffe på sengen av Mathea eller Olava. Enda jeg er bare sånn passelig kaffedriker, svermer jeg for den lille stunden. Især om vinteren, når det durer i den gamle Bærumsovnen, og det lyser rødt gjennom sprekker og trekkhuller. — Mathea har vært inne og fyrte mens jeg lå og sov.

Å ligge godt gjemt i den varme sengen og vente på

at døren skal gå op, er så koselig at det ikke kan beskrives. Først kommer brettet, etterpå Matheas armer og trivelige skikkelse.

«Ska je slå på lyset?» spør Mathea, «eller virru ha op gardina ørlite grand?»

«Jo takk, helst det bare.»

Før den lysingen fra ovnen pluss morgendemringen er nok til å vise meg veien fra kakefatet til gapestad.

Så går Mathea med brettet, og jeg ligger der og koser meg og gjesper og bestemmer meg til å styrte ut av sengen straks mor kakker i veggen. Men før jeg vet av det, er jeg sovnet og våkner ikke før jeg hører knirkingen av Knuts støvler der han går nedover den gamle, bratte trappen med de smale trinene.

Og så kommer vi ned til frokostbordet, som hver søndag blir dekket i grønnstuen. Om hverdagene bruker vi kammerset, som ligger tett ved kjøkkenet. Men mor vil ha fest hver søndag. Og grønnstuen er festlig. Der står de gamle staupene i rad og rekker på den lange hyllen over buffeten. Og den hundre-årige, grønmalte Totenklokken i kroken tikker bak glasset med en alvorlig, høitidelig mine. Ved siden av ovnen henger fars merskumpiper, som er gått i arv i Kvemslekten i mange generasjoner. Nogen er rene museums-gjenstander. Men et par er i bruk enda, selv om snadde er fars favoritt.

Frokosten søndag morgen er noget for sig sjøl. Både far og Knut er i puss. Busseruller og skinnbukser og fjøslukt hører hverdagene og kammerset til. Mor har sin pen-kjole og nystrøket forklæ, og det er ren duk på bordet, ordentlig duk, ikke voksduk.

Selv om hønsene er nokså late får vi et egg da, far nogen ganger to. Og mors berømte okserull utsender en duft så fristende at den vekker appetitten tusen ganger sterkere enn den liflige aroma fra det hjemmekjernede smøret. Jeg spiser like gjerne margarin når den rullen ligger på brødsnivene.

Søndag morgen og lørdag kveld er det nysilt melk på bordet i den gamle brune muggen med blå kanter. Den luksus kan vi ikke bestandig tillate oss til hverdags. Da skal mest mulig til meieriet, og vi må nøie oss med det næst beste, håndskummet melk fra dagen før.

Tante Gina og mor hadde en kjedelig batalje den første sommeren for melkens skyld. Hun beskyldte mor for kniperi og dårlig økonomi når melken var kald og mindre gul. Og enda stod der både rømme og hjemmesmør på bordet.

Mor holdt et helt lite foredrag om hvor vanskelig det ofte kan være med kontanter på landet, og forklarte at melkepengene var vår eneste faste inntekt, fortalte at det var melkens fettinnhold som bestemte

prisen og at alle andre inntekter var tilfeldige og uvisse.

Tante Gina måtte nok ta i sig de dumme beskyldningene og innrømmet til slutt at hun ikke forstod sig på landsens styr og stell.

Og det er visst og sant i alle måter.

Hun hadde egentlig ikke tenkt på det der med konstantene, sa hun. Ånei, hun er ikke alene om det. Byfolk er nogen store fe sånn. De leser kanskje i Handelskalenderen eller i et bygdeblad om en gårdbrukers formue og inntekt og skatt.

«Du all verden, hvor søkkende rik han er!» roper de og innbiller sig at verdiene av skauen og jorda og alle dyra og husene er det samme som penger i pungen. For far betyr det store skatter og utbetalinger til leiehjelp og vederstyggelig dyre maskiner.

Ånei, hadde vi ikke de velsignede kuene, vilde det ikke se rart ut rundt om på gårdene.

Knut sa riktignok engang at det var gjødselen som var det viktigste. Han sa det forresten nokså krast. Det var heldig at tante Gina ikke var til stede ved den middagen.

Knut hadde kjørt gjødsel hele formiddagen og kom inn for å spise middag. Han byttet støvler og vasket hendene, ellers beholdt han samme habitten.

«Å, fy da, hvor det lukter av dig, Knut!» sa mor og rynket på nesen.

Knut bare lo og satte sig, lengst vekk fra mor.

«Det er møkka vi lever 'ta, mor,» sa han. — —

Når jeg tenker på det forunderlige kretsløpet i naturen, er det sant hvad Knut sa. Gjødsele er bondens gull, selv om den bruker mange omveier før den når frem og presenterer sig som penger.

Jeg er blitt dus med Utne. Egentlig er det Tias som har foreslått det. Tias og Brita er stadig sammen, og jeg tror han hadde litt vond samvittighet fordi han så aldeles hadde forlatt mig.

Brita sa flere ganger du til ham — av vanvare eller gammel vane hjemmefra, hvor de duser ganske anderledes enn her på Østlandet, eller hvad det nu var.

Så sa Tias du igjen naturligvis, og de hørtes svært fortrolige.

Når vi fire imellem var sammen på tur, gikk Utne og jeg og diset, og det falt nokså rart og stivt, selv om han ofte sa frøken Inger.

En søndag vi satt foran peisen oppe på Frognerstet-
ren og drakk kaffe, sa Tias plutselig:

«Nå synes jeg det kan være nok av det der, Harald —»

«Hm, hm,» sa Harald. «Jeg synes det samme. Hvad sier De, Inger? Tias har skjent på mig fordi vi ikke er dus. Men det er damen som skal foreslå det.»

«Hvor står det skrevet?» spurte jeg.

«I alle bøker for god tone,» sa Tias.

«Da er det rimelig jeg ikke vet om det,» lo jeg. «Jeg trodde det var u-kvinnelig og u-dannet og u-passende og mye mer på u at en dame tok det første skrittet.»

«Det er altså helt feilaktig,» sa Utne. «Det er da-
men som slår an tonen. Ikke sant, Brita?»

«Eg trur helst dei slær an kvar si tone,» var Britas smilende svar.

Hun satt slik at ildskjæret fra peisen la en glorie over det lyse, krøllede håret. Øinene lyste som to funklende stjerner, hver gang hun vendte sig mot Tias. Der lå en stille lykke over hele Brita. Jeg hadde en rar fornemmelse av at hun ikke var riktig våken og klar over det som foregikk omkring henne. Hun så ut som hun levde i en drømmeverden og var redd for å våkne og finne at virkeligheten med opvask og barnepass var den eneste avveksling utenfor skolen.

«Utmerket,» sa Utne. «Skal vi slå an hver vår tone, Inger? Hvilken velger De?»

«Tonen fra himmelen,» falt det mig plutselig i munnen. Jeg husket ikke da hvor jeg hadde den strofen fra.

«Jeg holder mig til det synlige, jeg,» sa Harald. «Her er mange vakre jordiske toner også.»

Så drakk vi dus i kaffe, og siden har det vært Harald og Inger, og vi har det svært hyggelig sammen. Det er blitt til det nu at vi går hver for oss vi to parene.

Brita og Tias liker å spasere på de pene veiene, mens den annen del av firkløveret foretrekker å trave lengst mulig vekk fra bygatene.

Tante Gina er så forelsket i Brita nu, at hun har tilgitt den opdiktete presten og finner sig i Britas eg og mykje og de andre klingende sogneordene. De forsvinner nok med tiden, sier hun og tar det med ro.

Det er så rart for mig å se den omveltningen her i huset. Før het det alt i ett: «Inger! Ikke den l'en da! Kan du ikke si ikke og meget? Er det så vanskelig å si jeg? Hører du virkelig ikke at je veit itte er et redsomt uttrykk?» Og så videre.

Jeg skulde opdrages til å bli dannet!

Nu er det næsten slutt med det der. Utnes syn på dialektene og landsfolk har gjort sitt, men at Brita kom hit og så på Tias og vant både ham og tante er den vesentlige grunn.

Det er jo en klein attest for mig, min person, mitt vesen. Jeg Inger Kvem har hverken de ytre eller indre egenskaper som veier op «det reddsomme».

Men straks Brita kommer, gir de sig over. Naturligvis er sognemålet friskere og saltere og har mere musikk. Jeg er såpass musikalsk at jeg hører det. Men det er jo heller ikke bymål, og i realiteten skulde det bli hipp som happ i tantes ører. Vi er jo bondejenter begge to, selv om Langfjellene skiller oss.

Det må være Britas stillferdige, kvinnelige vesen og

hennes bøielighet og føielighet pluss det pene ansiktet som får dem til å glemme opprinnelsen.

Brita er en søt pike i god mening. Hun er snild helt til bunns, uselvisk og hensynsfull og er født med takt og et yndig vesen som for tantes bevissthet opveier at hun ikke er prestedatter.

Men det viktigste for tante er nok det faktum at Tias plutselig har tatt sig sammen og leser på spreng — og tåler det. Han er ikke til å kjenne igjen, gutten.

Korrekt og dannet er han fremdeles, kom ikke der! Men der er likesom kommet en varmekilde inni ham. Og den varmen viser sig i stemmen og øinene og hele hans vesen. Han kan le hjertelig nu, næsten ubehersket, og han er sluttet med de doserende, lange foredragene for mig om dialektenes individualisering.

Jeg går jo glipp av megen lærdom på den måten, men jeg tilgir både forglemmelser og tilsidesettelser.

Hadde jeg ikke hatt Harald, vilde jeg vel følt mig nokså alene. Men han veier op både Tias og Brita og mange flere. Han får sagt så meget som jeg lenge har gått og verket inne med. Som dette med byfolks mening om dialektene.

Jeg frydet mig ubeskrivelig da han en dag uttalte mine egne uklare tanker så tydelig og konsist:

«Jeg er av den opfatning at ungdommen i middel-skolen og gymnasiet burde få et grundigere kjennskap

til våre mest særpregede dialekter. Byungdommen vilde da slutte med å jeipe og flire når de møtte landsfolk som snakket sitt hjemsteds dialekt. Hadde Tias måttet lese totensk på «Katta», kan du sverge på at han vilde hatt et annet syn på sin kusines «reddsomme sprog», lo Harald. «Egentlig burde jeg visst studert filologi,» sa han. «Undertiden brenner det i mig efter å snakke med den halvvoxne ungdommen i gymnasiet og fortelle dem at mange av våre dialektord er glitrende diamanter, som vilde være en pryde for vårt bymål.»

Ja, dette var Haralds ord og ikke mine. Jeg citerte dem en dag for Tias, for jeg var så herlig enig — naturligvis!

«Utne har fått dialektene på hjernen, han,» sa Tias med et skuldertrekk.

Men jeg tør vedde lommepengene mine på at det slo ned i ham som et lyn og splintret den kompakte troen på at «vi i byen er nå de eneste som taler et kultivert og levedyktig sprog».

Omtrent slik falt nemlig en av hans uttalelser engang vi diskuterte dette emne. Den gang våget jeg nemlig å si at jeg syntes det var rart der aldri hørtes nogen dialekter i radioen, bare dette evindelige bysnakket.

«Du burde melde dig du, Inger,» hånte Tias.

«Dessverre er det enda ikke skrevet noget på det

vakre oplandsmålet, hverken poesi eller prosa, ellers veit du je var sjølskreven,» sa jeg.

«Ingen vilde begripe et kvekk av det du sa,» mente han.

«Da er det jamen på tide at jeg melder mig,» sa jeg. «For vi er da norske vi med. Ja, vi bor midt i hjertet av Norge, i den fruktbareste delen av landet. Det er stor spott og skam å høre dig si noget slikt!» ropte jeg og var glødende harm.

«Jamen, det er nå sant da, bygdepatriota,» lo Tias. «Rask ihop nogen av de rareste ordene såsom «galom» og «bolom» og «hugge» og «vægavæita», da kunde de nok «ha bo» om en tolk. Kringkastingen vilde bli overdengt med skjellsord og opsigelser, og din høit elskede dialekt vilde for alltid være dødsdømt.»

Han mente det vel ikke akkurat bokstavelig. Han moret sig med å få mig i fyr og flamme. Det opnådde han alltid før, den gang jeg ikke hadde truffet Harald og hørt hans vettuge snakk.

Men efter den tiden tok jeg Tias' erting med knusende ro og fikk smått om senn overtaket i diskusjonen.

Da han ikke fikk satt mig til veggs den gangen, forsøkte han sig på noget nytt.

«Brita er en helt ny kvinnetype for mig,» sa han plutselig og uten nogen overgang.

Jeg lot straks avisen synke og satte op mitt mest sympatiske og interesserte smil og nikket opmuntrende.

«Hun er så ekte kvinnelig,» kom det om litt i en henført, lav tone.

«Hm, hm,» sa jeg og tenkte på hvad han engang sa om *min* person:

«Du er for kjekk og slagferdig, Inger. Det er ikke kvinnelig å ha en munn så rapp som din. De fleste menn vilde være redd for å stå i bås med dig.»

Da var han også irritert over noget jeg hadde sagt om byfolk kontra landsfolk, og jeg hadde beholdt det siste ordet. Det var ulikt Tias å være *så* ubehagelig. Naturligvis smilte han formildende, da han sendte den skytsen, men det sved allikevel. Og jeg svarte ham i samme tone:

«Bare der finnes en eneste som liker mig, er jeg fornøid,» sa jeg. «De fleste menn er nogen tyranner, gammeldagse pasjaer, som vil befale og kommandere kvinnen og ha henne som slavinne. Jeg vil nødig høre til den typen som «de fleste» menn liker.»

«Litt hovmodig er du også, min kjære kusine,» sa Tias da med et elskverdig-ironisk smil.

Jeg husket denne samtalen nu. Tias hadde nok glemt den.

«Ja, det er jeg enig i,» sa jeg. «Men vil du nærmere forklare mig hvad det egentlig menes med betegnelsen *kvinnelig*. Det er noget svevende for mig, ser du, noget tåket, abstrakt.»

«Hm.» — Tias strakte benene langt frem på gulvet

og lot sig synke godt ned i tantes bløte putestol med alle ti fingertuppene sprikende mot hverandre. — «Jo, ser du, Inger. Det kvinnelige, det er —» Han smilte og gjorde en kort pause og nød tydelig sig selv, sin velformede og rammende definisjon. — — «Gud skapte kvinnen for at hun skulde være mannens medhjelp. Hun skulde utfylle et savn, supplere ham, gi ham det som hans eget vesen manglet. Mannen er kraftig, robust, pågående, initiativrik, handledyktig, herskesyk og overlegen ifølge sin konstitusjon.»

Det begynte å rykke i mine lattermuskler; men jeg hadde heldigvis bitte lite grand snue og lot lommetørklæet skjule hvor jeg moret mig.

«Alle disse egenskaper er særegne for mannen, ikke sant?»

Jeg nikket.

«Nuvel. Altså behøver ikke den annen part *disse* egenskaper, og har heller ikke fått dem fra skaperens hånd. Kvinnen bør ikke ha dem. De er kort sagt et minus for henne. De forringer henne i mannens øine. Hun blir mandig og derved u-kvinnelig, ikke sant? Dette er helt logisk, hvad?»

Jeg stormnikket.

«Du er rasende flink, Tias!»

«Kvinnen har fått det svake, beskjedne, tilbakeholdne, fryktsomme, blide, føielige vesen fordi hun er kvinne, mannens motsetning og supplement. — — Jeg synes dette er ganske godt sagt, ikke sant?»

«Joda. Det høres svært riktig,» sa jeg. «Men hvorfor er ikke alle kvinner slik?»

Tias trakk på skuldrene og virret med hodet.

«Tja, hvorfor? Fordi de i sitt vesen har en sykkelig tendens — — Vent litt, Inger. Dette er interessant, skal jeg si dig. Jeg har naturligvis lest en hel del om kvinne- og mannpsykologi. Jeg har jo 2 i filosofi. Men det jeg nu sier, er mitt eget. Jeg har aldri sett det på trykk. — Nå skal du høre: Kvinne-emansipasjonen er i sin egentlige grunn et utslag av denne tendens. Og vet du hvad den går ut på?»

Nei, jeg visste ikke.

«Å ape efter andre. I dette tilfelle efter mannen. Hennes apekattinstinkt kan vi kalle det —»

«Har ikke mannen det instinkt, tror du?»

«Nei, absolutt ikke. Se bare i klædrakten nå for tiden. Kvinnene går i bukser, røker. Den ene mote efter den annen er en tro kopi av mannens klær. Gjør mannen noget lignende? Aldri. Han er et selvstendig individ. Han er jo det egentlige menneske, *mennesket*. Tenk bare på skapelsesberetningen. Der står: Og Gud skapte mennesket i sitt billede. Det var jo Adam, mannen. Han er den første menneskelige skapning. Han har sin egen maskuline stil. Det faller ham ikke inn å ville ligne det annet kjønn.»

«Ikke i det ytre, nei,» våget jeg å si, «det er sant. Men la oss sjå på livet, Tias. Der går jo en mengde

ugifte kvinner, og der er bruk for dem i alle slags stillinger nå. Hvis alle disse sjølerhvervende ugifte damer var så kvinnelige som du mener de bør være, hvordan kunde de da fø sig sjøl?»

Da Tias ikke sa noget, fortsatte jeg:

«Tror du det var skaperens mening at bare mannen skulde ha intelligens og forstand?»

«Å neida, neida. Men kvinnen har utviklet den på bekostning av det kvinnelige. Det er det hun har, ja,» smålo han, fornøid over hvor treffende han fikk sagt det.

«Du skal svare på det jeg spør dig om!» sa jeg ergerlig. «Hvis alle kvinner var sånn som du mener de bør være, hvem skulde da fø dem.»

«Å — å — — De kunde gifte sig og få barn —»

«Men når de *ikke* blir gift da, du dumme Tias!» ropte jeg og stilte mig foran ham i full harnisk.

«Det er fordi de er *ukvinnelige*, det,» svarte han og slo ut med begge hender. «Og da er det til pass for dem å gå der som jomfruer.»

Det er for svakt å si at jeg lo. Nei, jeg hylte, vilt og ubehersket, så jeg lå dobbelt over bordet.

Tante var i kjøkkenet og hjalp piken med julebakningen og kom styrtende inn.

«Hvad feiler det dig, Inger?» ropte hun og grep mig i skulderen med en melet neve.

«Å — Tias er så — så — ko — komisk!» brølte jeg.

«Jaså. Det er en nokså ufrivillig komikk i så fall,» sa Tias tørt, og jeg forstod at han ikke var riktig sikker på om min latter burde opfattes som pluss eller minus for hans åndfullhet.

«Vi diskuterer kvinnen med q,» fikk jeg frem.

Tante smilte.

«Ja, hun er nok ditt ideal — — og bra er det, gutten min!» Hvorefter hun forsvant ut i kjøkkenet.

Da jeg hadde tørret tårene, og latterbølgen hadde lagt sig, begynte Tias å plystre. Det skulde bety at hans publikum behaget ham ikke lenger. Jeg hadde oplevd det et par ganger før.

«Stakkars Brita,» sukket jeg.

Da stanset han straks.

«Hvorfor det?»

«Hun får en hård jobb med å omvende dig. For jeg skal fortelle dig noget, Tias. Brita er meget klokere enn du tror. Og hun har både energi og sund kritikk. Men hun har utseendet imot sig.»

«Med sig, mener du vel?»

«Som du vil,» sa jeg og gikk henimot døren. «Men du har en masse å lære enda, du gammeldagse pedagurk!»

Ute i entréen stod jeg et øieblikk og lyttet. Plystret han igjen? Nei. Da var han ikke likeglad og overlegen lenger. Han var blitt ergerlig over at en kvinne uten q hadde fått det siste ord.

Jeg er slett ikke sikker på Brita. Om hun bare liker Tias for selskaps skyld, som en behagelig avveksling fra skolen og hybelen, eller om hun er sånn ordentlig forelsket. Slikt noget spør en jo ikke om.

Jeg forstår at Tias kan være et hyggelig selskap når han ikke øver sig til levebrødet såsom i mitt selskap! Han er en pen, nokså velskapt gutt, og kan ha et vinnende vesen og et hjertelig smil når det gjelder nogen han liker. Håret er alltid velfrisert, slipset sitter ordentlig, og buksene har akkurat såpass press at eieren hverken virker snobbet eller slurvet.

Hvad utseendet angår, er det bare de smale skuldrene, den blekgrå ansiktsfarven og de blålige flekker her og der i tannrekkene som gir inntrykk av noget mindre sunt og sterkt.

Ved siden av kjempen Harald Utne virker han som en forklusset mammagutt.

Jeg synes fryktelig synd på Brita hvis hun liker Tias på den måten at hun er forelsket og skal gifte sig med ham. Tenk å sove ved siden av en mann som må ha varm terpentinklut på brystet bare han harker

eller nyser. Den lukten er tusen ganger verre enn den Knut drar inn fra jordene når han har overhelt dem med bondens gull, synes jeg.

Men naturligvis — er Brita sånn riktig glad i Tias, bryr hun sig vel søtten om de ullklutene med terpen-tin og olje.

Kjærligheten tåler alt, står der skrevet — — alle vonde lukter innbefattet.

Jeg opdaget snart at det var ikke bare det søte og pene og føielige ved Brita som tante Gina likte. Hun var også begeistret over hennes helse.

«Er De aldri syk, De?» spurte hun en kveld.

Det var en avskyelig tåke den dagen og et slapsefø-re som minnet om Toten i vårbløita. Tias var tett i hele hodet, stakkar, fra halsen og utover i ørene; men Britas stemme var klar og yndig som musikk. Hun strålte av sundhet og velvære den kvelden. En mellemlå kjole med snehvit krave og slips klødde henne henrivende og fremhevet ansiktets friske farve.

«Kor godt og varmt her er,» sa hun og gned fornøid de små hendene foran kaminen.

Efter en inngående eksaminasjon av tante fikk vi alle sammen greie på at det var nokså op og ned med varmen på Britas hybel.

«Det er so mykje bal med å få den koksen til å brenne,» smilte hun.

«Legger De Dem virkelig i det kolde rummet når De nu kommer hjem iaften?» spurte tante.

Naturligvis gjorde hun det. Hun hadde gode sengklær og puttet sig fort i sengen. Hva skulde hun da med varme? Det var mykje sundere å sove i kaldt rum.

Jeg så på tantes ansikt. I det ene øie var der opriktig beundring for Britas konstitusjon. Det andre var vendt mot sønnen med et sårt smil.

«Akk, hvorfor er ikke du også en slik hardhaus?» sa det.

— — —

Vi nærmet oss julen med sneglefart. Aldri hadde jeg gledet mig slik til nogen julekveld, men aldri hadde heller dagene gått så sent.

«Den kommer tidsnok,» sa Brita. Hun tenkte på å bli i byen. Vertinnen hadde lovet henne full kost hvis hun vilde assistere med husarbeide i juleferien, og Brita gikk og tellet på knappene hva hun skulde bestemme sig for.

Hun kunde få sig en høist nødvendig vinterkåpe for de pengene reisen hjem vilde koste. Og da pappaen ikke hadde noget å innvende mot den ordningen, men i stedet roste datteren for hennes økonomiske sans, hadde hun egentlig ikke noget valg. Britas far er enkekmann, altså har hun ingen mor som tenker på henne, stakkar.

Jeg tror hun hadde håpet på å få begge deler, men hun lot som hun var fornøid, og jeg var med henne i byen og kjøpte en prektig, varm ulster.

Tilfeldigvis fortalte jeg mor om dette. Nogen dager efter fikk jeg brev igjen.

«Kunde du ikke ha lyst til å be Brita med dig hjem i julen,» skrev mor. «Jeg synes så synd i henne. Vi flytter en seng inn til dig, så får Mathias gjesteværelset hvis det blir til det at han kommer op over jul.»

Jeg blev slett ikke så svært glad over det forslaget. Jeg hadde virkelig gledet mig til å komme hjem alene. Det var jo første gang jeg hadde vært så lenge hjemme-fra, og det forekom mig at gjensynet med mor og far og gården og alt sammen blev betydelig forringet når en fremmed skulde være med overalt.

Hvor godt det er at våre tanker ikke står skrevet utenpå pannen! Jeg var en stor egoist, og jeg visste det selv. Det gikk to hele dager og netter før jeg fikk bukt med den egoismen, men jeg sa ikke noget til Brita før enda to dager til.

Jeg følte jeg måtte øve mig op i å være glad over besøket, for jeg vilde ikke gi Brita en kald og uhjertelig invitasjon.

Jeg skal si jeg skammet mig over de fire dagers nøling, da jeg så og hørte Britas glede. Jeg hadde ikke nevnt muligheten av at Tias kom op, det var altså ikke derfor hun gråt gledestårer.

«Kan jeg få være så lenge som til tredjedag, tror

du?» spurte hun og tenkte på hushjelpen hun skulde yde fru Halvorsen.

«Du blir så lenge ferien varer,» sa jeg. «Vi reiser sammen naturligvis, og så får du si op den glimrende juleferiejobben!»

Da var det tårene styrtet frem. Jeg følte mig frykkelig skamfull, og lovte mig selv å være ekstra hyggelig i hele ferien og kvele og knuse den aller minste lille spire av egoisme.

Det er nyttårsaften. Jeg kan ikke la det gamle året slutte uten at jeg har skrevet ned de viktigste opplevelser siden jeg sist skrev.

Hele huset hviler middag, selv Brita og Tias. Mor kommanderte oss alle ovenpå og skyldte på at den luren vilde gjøre kvelden så meget festligere.

«Det er aldri festlig når vi sitter og gjesper oss over i det nye året,» mente hun.

Så lystret vi da. Men straks jeg så at Brita var sovnet, listet jeg mig stille op for å ha denne lille stunden ganske for mig selv alene.

Det er så uvant å ha et annet menneske så tett innpå sig bestandig. Jeg liker det ikke, ikke så lenge om gangen. Det er akkurat som jeg mister noget av tiden og mig selv.

De første dagene følte jeg det især knugende at jeg ikke hadde mitt koselige værelse alene. Jeg må bekjenne at jeg flere ganger måtte hviske: «Kjære Gud, nå holder jeg på å bli slem! Hjelp mig, hjelp mig!»

Det er merkelig hvor en sånn bitte liten bønn hjelper. — — Jeg kan ikke folde hendene når jeg har det

slik at jeg er fortvilet over noget jeg ikke klarer. Nei, jeg knytter dem hårdt hver for sig og legger dem fast inn til pannen. Da føles det som jeg tar spenntak og lover både Gud og mig selv at jeg vil, jeg vil, jeg vil alt det jeg ikke synes jeg kan, selv om jeg samtidig kjenner mig så veik og viljelaus.

Undres på om jeg er eslet til å bli gammel jomfru?

Rett som det er stikker jeg av og går og småprater med mig selv nede i gutua. Der risikerer jeg ikke å bli hørt om noget blir sagt høit. På begge sider av skigarden ligger de hvite, snedekte jordene uten et eneste levende vesen, og gutua er så lang at jeg får sagt mye rart til mig sjøl når jeg har gått den ned og op et par ganger.

Heldigvis kom Tias tredje dagen med middagstoget. Jeg vet aldri jeg er blitt så glad ved å se fetteren min.

Før Tias kom, følte jeg det som bare halve jeg var hjemme. Jeg lot aldri Brita sitte inne alene, men tok henne med overalt. Hun skulde ikke ha nogen kjedelig følelse av å være tilovers.

Men straks Tias kom, overtok han Brita. Og da følte jeg mig plutselig hjemme og kunde fly hvor jeg vilde uten å spørre om hun vilde bli med.

Jeg gikk omigjen i fjøset og hilste på alle kuene og de fremmede kalvene. De så litt forskremt på mig og rautet næsten uforskammet fiendsk til gårdens eneste datter — første gang. Men senere er vi blitt fine

venner, og jeg har alt døpt de to yngste: Britago og Ingerlin. Sveiseren spør at det blir fine melkekuer.

Brita er søt og snild og hyggelig. Alle sammen er blitt glad i henne. Hun spiller og synger småsanger uten noter og gjør det så ugenert og naturlig og liketil.

Jeg ante ikke at hun var så musikalsk. Hun har aldri snakket om det. Jeg tror det var mor som fikk lokket det ut av henne. Mor er rar sånn. Hun har et eget lag til å finne folks gode sider og selskapelige talenter, og det er vel en av grunnene til at alle mennesker liker sig så godt her på Kvem.

Vi har hatt glimrende skiføre hele denne uken, og Brita og Tias har benyttet det flittig. Imens har jeg tatt mig turer rundt omkring og hilst på gamle kjenninger. Nogen ganger har jeg dratt av gårde på ski.

En dag strøk jeg forbi Anders. Han gikk midt på linna i frakk og bløt hatt og lignet en finpusa byfant. Jeg kom fra Kvemshagen og skulde ned til Karen Solibråten et ærend for mor.

«Hallo!» ropte han. «Har du slik hast?»

«Jeg kjente dig ikke,» sa jeg og snudde.

Så blev vi gående der side om side uten å si et mukk nogen av oss.

«Du er så stø,» sa jeg langt om lenge. «Du ser ut som du skal i begravelse.»

«Je har tenkt mig op til Kvem og spørre om dat-
teren vil være med på karneval,» sa han. «Men hu
er vel itte heme akkurat nå, og dæmerså kan je jo
like så godt spørje dig. — Vil du?»

«Det kommer an på om Tias og Brita vil,» svarte
jeg. De var mine gjester, og jeg kunde ikke gå ut og
more mig mens de satt hjemme.

«Der er ikke flere gjester da?» spurte han og satte
øinene rett i mig.

«Ikke for øieblikket,» sa jeg. «Men ferien er ikke
slutt enda. Kanskje en venn av Tias kommer over
nyttår.»

Anders' ansikt blev mørkerødt.

«Akkurat det tenkte jeg mig. Det er vel den sam-
me karen som du flyr med opi Nordmarka om søn-
da'ne.»

Jeg lo. «Tenk jeg tror du er blitt Marzello Haugen
nummer to,» sa jeg. «Du skulde utvikle den sansen,
Anders, den kaster mye mere av sig enn gardsbruket.»

Men Anders ikke så meget som trakk på smilebåndet
engang.

«Det er altså sant da?»

«Hvad for noget?»

«At du er — at du har — at du flyr —»

Jeg skoggerlo. «Joda. Jeg super inn frisk luft hver
eneste søndag. Men vi flyr ikke, flyene er så dyre

enda — til dags dato har vi brukt bena. Ser jeg ikke nokså frisk ut kanskje? Luften er nå bra der inne lei, Anders!»

Anders blåste foraktelig og satte farten op. «Kommer den fyren hit op, det er det je spør om,» sa han med lav, hes stemme.

«Stakkars dig, er du forkjølet,» sa jeg. «Jeg vet et utmerket middel mot heshet: varm citron med honning, det får Tias av tante.»

Anders svarte ikke, bare gikk og harket og rensset luftrøret.

Det var visst kommet noget på tvers over stemmebåndene.

«Hvad synes du jeg skulde være for noget på det karnevalet da, hvis jeg blir med?» spurte jeg.

«Jo, det skal je si dig, Inger,» sa han, og nu var stemmen blitt klar igjen. «Du skal være dig sjøl og ikke no anna. Du skal holde op med de gapestrekene. De klær dig så kleint.»

«Nei, nå er du visst i begravelse igjen, Anders,» sa jeg. «Jeg skjønner ikke hvad det feiler dig. Du har sikkert satt det gale benet ut av sengen idag.»

«Ja, det stemmer det,» svarte han. «Je fikk et brev fra fetteren min inne i byen. Han studerer medisin han også.»

Her stanset han og så på mig med sammenbitt munn.

«Javel. Og hvad mere?»

«Han spør om je kjenner til at Inger Kvem er i følgje med Harald Utne. Han har møtt dere søndag efter søndag — i all slags vær — dere to åleine.»

«Hvad raker det fetteren din?» spurte jeg og var sint. «Han er en simpel sladrekjerring.»

«Han tenkte vel som så — — at det — at det raker mig,» kom det kvast fra Anders.

«Han må være nokså dum, den fetteren,» sa jeg og satte fart på skiene, så jeg kom et godt stykke bortefter veien. Hadde jeg ikke møtt en kjenning akkurat da, var det uvisst om Anders hadde nådd mig igjen. Men Oline Hagen vilde prate og blev stående til Anders kom.

«Ja, dere skal vel på karneval i rumhelja dere med?» spekulerte Oline på.

Det var ikke så brennsikkert at jeg gikk, svarte jeg da Anders ikke sa noget. Vi hadde fremmede, og flere fikk vi vel over nyttår.

«Ta dom med vel,» sa Oline. «Der er god plass i Festiviteten. Dom syr verre bortetter galom nå. Je trur nok det blir vaksi morosamt — helst for dom som itte har fast følgje,» lo hun og skottet bort på Anders.

«Jaså,» sa Anders kort. «Je skjønner itte det —»

Jo, da var en mye friere, behøvde ikke ta all verdens hensyn og kunde fly fra den ene til den andre, forklarte Oline.

«Ja, det måtte være modig greit,» kaldflirte Anders og fikk frem nogen lyder som visst skulde bety latter. «Je har forresten aldri vøri med på slikt spetakkel, men nå har je tenkt å klæ mig ut som julenisse og ta med mig både skjei og grautfat.»

«Og du da, Inger? Hvad skal du være?» frittet Oline. Hun gikk under navnet «Bygdenytt» og gjorde ikke skam på titelen.

«Det skal du få vite når je sjøl veit det,» sa jeg.

Dermed sa vi farvel og takk for praten.

«Je skulde ha svar, je,» sa Anders og satte foten fast på den ene skien, så jeg ikke kom av flekken.

«Det er visst best du tar med en annen, for det kunde hende jeg kom til å narre dig,» svarte jeg.

Jeg må le når jeg tenker på det fjeset han satte op!

«Du vil altså ikke være med mig? Du vil heller være fri til han derre medicineren kjem? All right! Jeg skal ikke plage dig lenger. Adjø!»

Sannelig tok han ikke hatten av med en galant bøining før han gjorde helomvending.

Jeg pilte av gårde uten å snu mig. Engang innbilte jeg mig at nogen ropte Inger, men jeg bare gikk og gikk, og snart bar det ut for en bakke.

Gid for et sinne der kan være i den gutten! Hvad var han forresten sint for? Han vil rå over mig og kommandere mig som om jeg var en av husmennene på Lindstad. Men Anders skal ikke være av den sor-

ten som behøver ta hårdt i overfor folkene. De lyster ham på minste vink, sies det. Jeg har aldri sett ham i arbeidsklær. Jeg har heller ikke sett ham så inn-ett ergerlig og hissig.

Jeg utstår ikke sinte, selvbevisste mannfolk. Derfor var det til pass at han måtte gå hjem med det svaret.

Det raker mig, sa han, og da var øinene som blått stål.

Ha, ha. Jeg lyt le! — — —

Han skulde bare vite hvor Brita og jeg gleder oss til den moroen. Ingen av oss har vært på karneval før. Det har aldri falt sig slik for mig, og hjemme i Sogn er det visst en ukjent fornøielse.

Siden det er Anders som ber mig med, skal jeg få lov, sier mor. Han går for å være en framifrå stø og bra kar, den sinnataggen.

Mor hjelper oss å sy. Hun har så mange gamle, rare klær oppe på trea-høgda. Det skal ikke bli dyre draktene, nei. Brita skal være fra sytti-årene med kysehatt pyntet med roser og hakebånd, og krinolinekjole. Mor har aldri hatt hjerte til å skille sig med oldemors ballkjole. Her og der er silken sprukket, men vi dekker de ustoppede riftene med blomstergrener, enda morsommere blir den. Hun skal ha håret i hengekrøller à la keiserinne Eugenie, og jeg vedder på at Mathias blir en sterkt forelsket Napoleon!

Heldigvis har jeg ikke langt hår som Brita. Det var

far som stod på min side da kampen var verst. Mor syntes det var et forferdelig alvorlig skritt å la saksen klippe det overflødige håret av. «Det forekommer mig som et dødsfall,» sa hun. «Tenk på at du aldri får det igjen så vakkert som nu.»

Men det som er nærmest hodet blir jo der, sa jeg. Resten som bare blir tullet i hop til en hard klump, den ser vi aldri noget til uten om natten når det er flettet. Jeg kunde ikke begripe at det var så om å gjøre å holde på alt det overflødige håret.

Far fremholdt at det var besparelse av tid og krefter. Hattespørsmålet spilte mindre rolle for ham, men den forfengeligheten som mor mente å skimte bak alt gnålet, smilte han bare av.

«Du veit dom lyt følgje moten, Ragna. Og denne held sig nok i mange år, vær sikker.»

Så måtte mor gi sig. Men dødsfallet blev mindre trist enn hun hadde tenkt.

«At du skulde bli såpass pen!» sa hun overrasket da jeg kom hjem fra Gjøvik med den svarte fletten fint innpakket i hvitt papir med hyssing om.

Egentlig tror jeg mor er lysten på å gjøre den samme turen. Hun har et svært bal med det store håret og får aldri en fiks hatt. Men når en er over førr, er det vel best å styre slike lyster. Og jeg tror ikke far vil ha henne anderledes enn hun er.

— — Altså kunde jeg ikke være krinolinedame på

grunn av min moderne frisyre, og glad var jeg. Jeg er jo heller ikke kvinnelig nok til en slik rolle!

Det var mors påfunn at jeg skulde være «Lykkepike».

Vi fant et sprukket, høirødt silkeskjørt i en kiste på loftet, og straks tenkte mor på at svarte katter og edderkopper og firkløver vilde gjøre sig storartet på den farven.

Hun skal klippe disse tre lykkesymbolene av et gammelt satengs underskjørt. Jeg syr dem på med knapphullsting, og så setter vi et svart liv til skjørtet og lager en hette av den store røde lommen. Foran på hetten skal et firkløver fortelle at jeg går og venter på lykken!

Jeg er viss på vi har den største moroen på forhånd mens vi syr oss i stand og snakker om karnevalet. For jeg har likesom på følelsen at jeg blir uten kavalér den kvelden.

Anders kommer ikke uten jeg ringer op og byr mig frem, og det akter jeg ikke å gjøre, nei. Og Harald har skrevet til Tias at det er uvisst om han rekker å stikke innom så tidlig som den sjette januar. Han er hjemme i Haugesund nu og synes vel han må være der lengst mulig.

Mor vet ikke annet enn at jeg er Anders' dame. Han hadde først snakket med mor, den raringen — før jeg kom hjem. Men hun hadde glemt det, sier hun.

Jeg vet ikke hvad jeg skal tro. Gamle folk er ofte nokså lure med det at de glemmer når de synes det passer dem best.

Nu gjesper Brita — og strekker sig borte i sengen.

«Sover du ikke, Inger?» spør hun forundret og gnir sig i øinene.

«Jeg skriver en bok,» sier jeg.

Brita smiler, søtt og kvinnelig. Hun er så bedårende når hun våkner, så barnslig og uskyldig.

«Det kunde du sikkert om du vilde,» gjesper hun syngende og elskverdig.

«Ja, om dig og Tias,» sier jeg.

Hun ler og legger hendene over ansiktet for å skjule at hun blir rød.

«Men jeg er ikke riktig sikker på om dere passer sammen,» sier jeg ubarmhjertig.

«Kvifor ikkje?» lyder det fra sengen.

Jeg innbiller mig å høre hennes hjerte banke.

«Tias er en egoist og er veldig forklusset og forkjælet,» sier jeg.

«Han er veldig snild mot mig,» sier Brita varmt og stille og inderlig.

Jeg blir næsten rørt, angrer hvad jeg nettop sa og må gjøre mig hard.

«Ja, du kjenner ham jo best,» sier jeg i en lett tone.

«Kom og få kaffe, småpiker!» roper mor og banker på døren.

Derfor setter jeg nu punktum for det gamle året.

Kjære Inger, lov mig at du ikke irriterer tante, men lempet dig mere efter forholdene,» var mors avskjedsformaning da jeg hadde gitt henne en god klem like før bilen kom og hentet oss.

Hvem «oss»?

Jo, vi var fire stykker, som reiste fra Kvem den dagen. Harald kom lel han — med siste tog karnevalskvelden, uanmeldt og uventet.

Da han hørte vi var ute og moret oss, fikk han lyst til å stikke ned og se på. Mor rigget ham til med rød dragonkappe, vest med sølvknapper samt knebukser, spennesko og en grønn sort flosshatt.

Han vakte opsikt da han tren inn i salen. Dansen var i full gang, men et og annet par tok sig en pause da den høie mannen viste sig. Kinnskjegget og den sorte masken hadde han selv hatt med i kofferten. Han hadde spilt komedie hjemme i julen og hatt en rolle i «Rasjonelt fjøsstell».

Det var bare mig som kjente ham — — på klærne fra vårt eget loft, på høiden, på hendene og haken. Der er kraft og liv over alle Haralds bevegelser, og

han kunde føre sig som den herre han skulde forestille.

Jeg danset nettop med Tias da han kom.

«Se på den du!» hvisket Tias, som var uten maske. Ingen av kara var maskert eller utklædd. Jeg synes slikt er dovenskap og ugidelighet og kniperi. Men når damene finner sig i det så — —

Tias syntes ikke han kunde gjøre nogen undtagelse, hvor gjerne han vilde. Men der kom altså allikevel en voksen kar i karnevalsmundur. Han målte sikkert sine seks fot på strømpelesten. Det var rimelig han vakte jubel.

Han tok sig en langsom runde i salen og stanset foran mig med en gammeldags, ærbødig hilsen.

«Må jeg ha den ære? — En gammeldags vals, takk!» ropte han til orkesteret oppe på scenen. De hadde tatt sig en liten pause og satt og moret sig over den flotte dragonen, som spankulerte så stilig omkring.

Jeg skal si der blev liv og moro!

«Nå skal du danse med Brita,» sa jeg, da vi hadde valset flere ganger rundt. «Og så skal du engagere dem som er minst i vinden, dem som sitter langs veggene der borte.»

«Som Deres nåde befaler,» svarte han. «Men deretter må det vel bli Lykkepikens tur?»

«Ja, hvis hun er ledig,» sa jeg og valset av gårde med en av guttene på nabogården.

— — —

Anders var der ikke. Mor ristet på hodet og så bebreidende på mig da jeg fortalte det neste morgen.

«Han furtet vel,» sa jeg. «Og furtne karfolk er det itte no moro med.»

Jeg savnet ham iallfall ikke. Til å begynne med var det jo litt flaut å være der uten fast kavalér, men Tias og Knut var sannelig så flinke. De delte sig mellom Brita og mig, og det varte ikke lenge før jeg glemte forsmedelsen.

«Du må ha fornærmet ham,» mente mor. «Det ligner ikke Anders å opføre sig så hensynsløst — — hvis du i det hele tatt har lovet å bli med ham. Hvad?»

Mor så på mig med et inkvisitorisk blikk. Det var vel derfor jeg blev rød.

«Nei, jeg lovte ingenting,» sa jeg. «Jeg sa det var greiest at han fikk fatt i en annen, for vi ventet jo halvt om halvt Harald, vet du.»

«Hm, hm,» mumlet hun og begynte å snakke om noget annet.

Det var sannelig greit at vi hadde den praten før de andre kom ned, ellers kunde det blitt kjedelig for Harald.

Han var hos oss to dager, og vi hadde det knakende hyggelig. Først holdt sig hele ferien, og vi benyttet det sent og tidlig.

En kveld akte vi i gutua i måneskinn. Harald er rasende flink til å styre en kjelke, men jeg liker ikke

at han absolutt må holde den venstre armen om livet på mig når vi aker.

«Ellers kan du ramle av,» sier han.

Det er noget stort tull. Jeg setter føttene på meiene, og holder mig fast med begge hender. Det skulde vel klare sig?

Naturligvis gjør Tias det samme med Brita. Men det er noget annet med oss, vi har det jo ikke som de to. Vi er kamerater, Harald og jeg. Vi har bestandig hatt en masse å snakke om, og vi diskuterer så fillene fyker — især kvinnesak. Han er ikke så moderne som jeg trodde. Han holder for sterkt på at kvinnens naturlige plass er i hjemmet først og fremst. Kvinnen kan gjerne være likestillet med mannen i det sociale liv, og han svermer ikke for kvinnen uten meninger og interesser og kunnskaper. Han vil at hun skal ha anledning til å lære det samme som mannen; men hun skal ikke glemme at det største på jorden for en kvinne er å bli mor, sier han.

Jeg forfekter kvinnens rett til å innta alle de samme stillinger som mannen, men Harald går og smiler og tror ikke jeg mener det.

«Hvorfor ikke?» spurte jeg alvorlig en gang.

«Fordi du er som skapt til å bli gift, søte, lille Inger. Du er så ekte kvinnelig og moderlig.»

Så har jeg hørt det også. Meningene er delte altså!

Nu ønsker jeg at Harald ikke var kommet op til

oss de dagene; men at vi to hadde det som før, som i høst; for vi har det ikke slik lenger. Der kom noget nytt mellem oss hjemme på Kvem, noget mer intimt. Vi tøver mere nu, han iallfall. Vi har det ikke så greit og kjekt lenger. Han er begynt å kurtisere, gir mig komplimenter, og det er vemmelig, synes jeg.

I øieblikket liker jeg det nok. Det er smigrende å høre at en er pen og kjekk, at huden er renere og friskere enn alle andres, at øinene er som to funk-lende stjerner, og så videre.

Men etterpå, når jeg er alene på værelset, føler jeg mig flau og kvalm. Jeg sier høit æsj og bestemmer mig til å be ham holde op med det tøiset. Men neste gang sier jeg allikevel ingenting. Jeg blir svakere og svakere for hver gang og går bare og hører på og blir innbilsk og selvoptatt og forfengelig.

Jeg fikk et rart brev fra Anders et par uker etter at jeg var kommet til byen:

«Kjære Inger.

Jeg liker ikke å leke blindebukk. Jeg har aldri kunnet fordra den dumme leken. Du sa en gang at du var enig med mig. «Det er så idiotisk å gå der med bind for øinene og famle sig frem til en jente — eller gutt,» sa du.

Jeg spekulerer på om du har forandret mening nu. Det var det jeg gjerne vilde vite — — sikkert.

Den dagen du reiste til byen, spådde jeg at du vilde være en annen når du kom tilbake. Du lo og mente det var all right. Du trengte å utvikle dig, sa du, og byen skulde være så framifrå bra i så måte.

Jeg så dig den kvelden i Festiviteten. Jeg var på galleriet da den kjempen kom inn. Og jeg hadde den smertelige fornøielse å se dig i hans armer utover kvelden.

Det lot til at du moret dig. Kattene og edderkoppene hoppet villig med i dansen, og firkløveret på din panne sa høit og tydelig hvad det gjaldt: Du var på

jakt efter lykken, du som alle de andre. Og det er det ingenting å si på.

Men nu vil jeg spørre dig om noget, og jeg venter et svar uten horn eller tenner:

Da dere lekte blindebukk den kvelden, og du og medisineren falt i armene på hverandre — var det for hele livet, eller var det bare en tankeløs lek?

Undskyld at jeg spør så likefrem, Inger. Men jeg har hau til å ta bindet fra øinene dine, det er grunnen.

Jeg innbiller mig at byen har forhekset dig så du fortsetter å leke blindebukk der inne.

Da jeg snakket med dig den dagen på linna, var du bydame fra øverst til nederst. Det er ikke naturlig at en nese forblir hvit i 6 graders kulde mens det øvrige ansikt blusser friskt og rødt. Og det som ikke er naturlig, er heller ikke pent.

Hvorfor pudrer du ikke kinnene også? Og hvorfor har du plutselig glemt ditt farsmål og snakker så byenskt at du narrer en stakkars dompap til å agere papegøie?

Dette svarer du vel ikke på lel. Jeg skal ikke skrive mere om forandringen, bare at den skar mig i øinene så jeg fikk vondt helt inn i sjelen. Derfor orket jeg ikke være med på moroen. Men jeg var dum nok til å stå og glåme på galleriet. Jeg fikk akkurat den straffen som jeg trengte til. Men på samme tid blev jeg frisk i aua.

Jeg fikk sjå mig sjøl som den bondegutten jeg er: Tung og sein og klosset, uten dragonens strålende konversasjonstalent og fine manerer og elskverdige vesen.

Det er rimelig at du liker den karen. Jeg vilde ljuge grovt hvis jeg sa at han ikke var noget tess. Det så ut til å være en kjekk kar. Men hvis han vil plukke ut av dig det du har i arv efter farsslekten, ber jeg dig stanse op og tenke dig om før du går videre, Inger. Forakter du bonden i dig og alt det som er rundet av jorden, da mister du noget verdifullt som det er en forbrytelse å kaste fra sig.

Jeg har alltid ment at du var ekte og uforfalsket, helt til bunn. Det gjør vondt å tvile på det en har trodd så fullt og fast på.

Det raker dig ikke, sier du kan hende.

Jo, det gjør det. Vi er totninger både du og jeg. Jeg er stolt over å være bonde. La mig heller si: Glad for at jeg er det. Ingen har noget å være stolt av. Men det er et naturlig liv som leves her på landet. Bylivet er usselt i sammenligning, både for kropp og sjel.

Men fordi jeg ser slik på det, må jeg beundre de bymennesker som gjør en innsats for landet. De er efter mitt skjønn overbegavelser og fortjener hederlig omtale. Og det er mange av dem, det innrømmer jeg. Men de må slite og døie mangt slags vondt for ikke å drive med strømmen.

Nå ser jeg at du gjesper av kjedsomhet.

Dette preket kunde jeg spart mig, jeg vet det. Men det skal likesom forklare hvorfor jeg bryr mig. Jeg tar mitt arbeide som bonde som en gave fra skaperen, og det er min akt å vise mig verdig til å forvalte den gaven.

Det er blitt så for mig at arbeidet med jorden er det interessanteste og mest avvekslende og spennende yrke som tenkes kan.

Det var en gang jeg følte mig fristet til å slå inn på en annen vei, en som i de fleste menneskers øine ligger på et høiere nivå. Jeg tenkte på å studere til doktor.

Men jeg angrer ikke på at jeg er blitt ved jorden. Den er vel verd å studere, den har mangfoldige muligheter som enda ikke er opdaget, og den er en uuttømmelig kilde å øse av for menneskene i årene som kommer.

Du sier ikke: Hvad raker alt dette mig?

Nei, jeg kjenner dig så pass at jeg vet du er enig i mitt syn på bondens arbeid.

Men nå kommer den egentlige grunn hvorfor jeg har skrevet så pass mye:

Jeg vilde gjerne vite om du orker å rive dig løs fra jorden og alt det som følger med den, eller — kort sagt: Vil du slå dig ihop med mig, Inger, og bli kone på Lindstad?

Jeg klarer ikke å leke blindebukk lenger. Jeg går rett fram med åpne øine og spør om du vil ha mig eller ikke.

Og så venter jeg på ditt svar.

Vent ikke for lenge, er du snild.

Hilsen

fra

Anders Lindstad.»

Jeg har lest mange slags frierbrev i bøker. Men maken til dette har jeg ikke truffet på.

Kjærlighetsbrev kalles de også.

Jeg lo ikke da jeg hadde lest Anders' brev. Nei, jeg blev sint, men det var et slags lammende sinne. Jeg følte mig dypt såret og krenket og skuffet. Jeg blev likesom forringet i mine egne øine, og den følelsen er nokså vemmelig. Jeg skrev straks et iskoldt svar, hånlig og ironisk og ekkelt var det. Men jeg sendte det ikke, heldigvis.

Da jeg hadde lest det glødende frierbrevet noen ganger til og tenkt på det i to, tre dager, satte jeg mig ned og skrev et nytt svar:

«Høiaktede hr. Anders Lindstad!

Jeg går ut fra at det er det første frierbrevet ditt. Derfor skal det være dig tilgitt at du ikke skriver anderledes.

Jeg er (tross mine moderne anskuelse for øvrig) av den gammeldagse opfatning at i et ekteskap må der være kjærlighet.

Da denne antikke følelse er dig helt fremmed, må jeg si neitakk til ditt ærefulle tilbud om å bli din kone. Mennesket lever ikke av jord alene, Anders! Jeg har alltid tenkt mig at der måtte mere til enn bare felles begeistring for jord og skau og dyr og annet landsens hvis jeg skulde bli gardbrukerkjerring.

Jeg håper du finner en annen totenjinte som er mere nøisom enn

Inger Kvem.»

Pr. omgående fikk jeg følgende linjer:

«Jeg trodde ikke det var nødvendig å fortelle dig noget som du må ha visst om i mange år.

Anders.»

Kort og godt de linjene.

Jeg svarte ikke på dem.

Bonden er blyg og har vanskelig for å finne de rette uttrykk for sine erotiske følelser, leste jeg i en bok en gang. Og det slo mig nu at det holdt stikk.

Men der *er* en grense!

Kan ikke en ung gutt på tre og tyve år få sagt at han er glad i en pike (hvis han altså *er* det), må det bli nokså stumt i den leia senere i livet.

Jeg vilde like å høre min mann si at han var glad i mig, selv om det naturligvis var viktigere at han viste det i gjerning. Men begge deler, takk!

Jeg undres på om far er den typen som har vanskelig for å finne uttrykk? Han er iallfall gresselig

glad i mor, og han har ofte sagt til oss barn at det føles så rart og tomt når hun er bortreist.

Far liker å prate lunt og koselig og stillferdig og har lett for å finne de rette ordene. Nei, jeg tror ikke han vilde sendt mor et sånt komisk frierbrev som det jeg fikk.

Jeg vet han fridde muntlig — —

Å nei, jeg er ikke så nøisom, hr. jorddyrker. Jeg regner med andre verdier enn alle dine materialistiske. Jeg har nemlig vennet mig til å høre en ung mann snakke om annet en dette evindelige gardsbruket.

Huff, jeg er så harm at det koker inni mig!

Jeg svarte ikke på de spørsmålene om Harald, nei. Det skulde bare mangle at en lot sig pumpe som en liten unge. Jeg avlegger ikke regnskap for kreti og pleti, og jeg går fremdeles i Nordmarka.

Nettop nu er det herlig skiføre, og månen kommer op så snart det blir mørkt.

Jeg liker både byen og menneskene og luften og alt sammen her inne. Jeg er likeså frisk som hjemme og har det mange ganger morsommere.

Jeg er ferdig med dig, Anders! Helt ferdig.

Takk for alt i fra vi var små og lekte sammen i skog og lade — —

Harald og jeg hadde en lang skitur igår kveld.

Tante liker naturligvis ikke de aftenturene; men hun ser at jeg er blitt blek og tynn og trenger mere frisk luft, og må gi sig når Harald ringer op. Jeg kan jo ikke forsømme skolen og dra opover på blanke formiddagen, og den ene søndagen er altfor lite. Det sier hun også — og sukker.

Det er alle farene hun sukker for, benbrudd og hjernerystelse og andre legemlige kvestelser. Jeg har aldri inntrykk av at hun sukker for den skade min sjel kan være utsatt for.

Harald er nemlig hennes ideal av en ung mann, og så er han jo Tias' venn. Hun betrakter det som en stor lykke for mig at jeg har lært Harald å kjenne. Heldigvis er hun ikke av den sorten som erter eller ymter om forelskelse og forlovelse. Og det er jeg takknemlig for. Hun er rasende grei sånn. Men jeg vet fra mor at hun har skrevet hjem og fortalt om Harald, at vi er meget sammen og at hun håper det skal bli et par av oss. Foreløbig er hun glad over at vi er gode venner, og legger ikke skjul på at hun me-

ner han virker opdragende og utviklende og forfinende på landsjenten.

Haralds far er jo distriktslæge — og dæmerså! — — Tantes respekt for embedsmenn er kolossal og — komisk. Alle andre faller igjennem, også de rike grosserere.

Den dannelsen, den dannelsen, Inger, sier hun, — den er noget forunderlig noget. Den er ingen salgsvare. Den arves fra slekt til slekt, og den setter sitt tydelige stempel på menneskene. Jeg imponeres aldri av penger når de er i hendene på tarvelige, lavttenkende mennesker uten kultur.

«Men der fins da dannede mennesker utenfor den akademiske stand,» innvendte jeg en gang. «Oppe hos oss er det mange, som både er dannede og kloke og flinke og hyggelige uten å være studert.» Og jeg regnet op den ene efter den andre — menn og kvinner, som mor og far setter høit og liker å være sammen med.

«Ja, ja, ja, — det er nok så, ja,» svarte hun undvikende. Jeg ventet bare på en bemerkning om sprøget, men merkelig nok kom den ikke.

Det er min apekattnatur som er skyld i at tante efter hvert har kunnet slippe å praktisere de anstrengende opdragelsesmetoder. Nu aper jeg efter alle de andre, jeg er blitt slapp og doven og glir med strømmen. Bare når her er nogen riktig finfine visitter,

hender det at jeg våkner og kommer i hau at je er totning. Spesielt hvis tante har gitt mig et lite vink på forhånd om hvor gresselig kritiske de er.

Da morer jeg mig *rått*. Jeg synes den betegnelsen er særlig treffende i dette tilfelle. Jeg har lært den på skolen av Oslo-pikene. De har en jargon som er til å knekke sig på altså.

I begynnelsen reagerte jeg. Jeg syntes de var veldig simple når de satt slik og slarvet i vei. Men det varte ikke lenge før jeg blev smittet. Det må være nogen kraftige basiller i Oslo-jargonen. Enten en vil eller ikke har en munnen full av de mest meningsløse uttrykk.

Mor grøste da jeg serverte et av de verste uttrykk i ferien.

«Tias kan være ordentlig dassen,» sa jeg og mente ugidelig og slapp og kjedelig.

Da fikk jeg en ørefik så det sang. Den sved kraftig, og jeg blev dobbelt rød. Men det ordet er heller aldri kommet over mine leber siden. Ørefiker er ofte mere virkningsfulle enn lange moralprekener.

Men jeg skulde fortelle hvordan jeg morer mig når de kritiske gjestene er her. Jeg lar plutselig et og annet totenuttrykk slå ned som lyn fra klar himmel. Jeg sier det høit og tydelig og later som jeg overser tantes fortvilede øiekast.

Det er Harald jeg kan takke for den frekkheten.

Han animerer og opmuntrer mig. Han morer sig over hvert nytt uttrykk han hører.

En dag var tantes kusine, den stilige og nydelige, gamle fru Steffensen på visitt. Hun er gresselig elskverdig, men det ligger et tjukt lag av aristokrati og selvgodhet over alle hennes manerer.

Hun hadde snakket om arbeiderklassens umåtelige fordringer og brukt nogen gloser som oprørte min demokratiske sans.

Så henvendte hun sig til mig og spurte meget vennlig efter mor, som hun hadde kjent som ung pike. Den gang var hun av og til plaget av hodepine, fortalte hun.

«Hu har itte mye vondt i huggen nå,» sa jeg.

Fru Steffensen stivnet bokstavelig. Smilet blev riktignok liggende igjen om munnen, men det var frosset til is da hun mønstret mig.

«Hm, hm. Det gleder mig,» sa hun høflig og reiste sig straks efter. Tante fulgte henne ut i entréen.

De la ikke merke til at døren inn til spisestuen stod åpen, ellers vilde de vel ikke snakket så høit.

Jeg kan ikke for at jeg hørte fru Steffensen si:

«Du gode Gud, Gina, for et redsomt sprog hun fører!»

«Ja, dessverre. Men det er også den eneste feil hun har. Ellers er hun både en velopdragen og elskverdig og flink ung pike, må du tro.»

«Det betviles ikke. Men det skjemmer henne forferdelig, det sproget. Jeg satt nettop og beundret pikebarnet. Hun har jo en aldeles deilig hud og et par strålende, livfulle øine. Og så kom de redsomme gløse. Hugge? Var det så hun sa? Og itte og mye? Stakkars barn. Det er synd i henne. Går det ikke an å —»

«Å, hun kan tale så pent og dannet når hun bare vil,» brøt tante ivrig av. «Det er lenge siden jeg har hørt henne bruke sin dialekt så bredt og kraftig som idag. Jeg begriper ikke hvad der gikk av henne. Hun må ha sittet og tenkt på hjemmet. Ja, du spurte jo om moren. Det er forståelig at hun glemte sig.»

«Javisst, javisst. Men jeg beundrer dig, Gina. Det må ikke være så lett å — —»

Resten hørte jeg ikke. Jeg orket ikke mere, men skyndte mig inn i tantes værelse og derfra ut i kjøkkenet, hvor Anna holdt på med middagen. Det var frimandag på skolen, og jeg var inne for å gjøre noget tøy istand.

«Er a gått nå?» spurte Anna. «Har Dere sett nogen som ligner mere på en dronning enn henner? Hu skal ligne på dronning Alexandra, sier fru Brager, og det trur jeg så gjerne.»

«Det er visst en meget fin og dannet dame,» sa jeg.

«Dere smiler så rart,» sa Anna. «Kanskje Dere

synes hu var litt *for* dannet? Ja, for det syns jeg,» lo hun. «Jeg er så nervøs når hu er her, for jeg syns aldri jeg gjør noget riktig. De øinene ser likesom alt det som er gærent.»

Da kom tante ut.

«Å, du er her, Inger. Vil du ikke komme inn til mig med strømpene. Nu slipper vi vel flere visitter.»

Jeg satt og ventet på et spørsmål og en bebreidelse mens jeg stoppet. Men nei. Tante satt så stille og fortenkt. Imellem sendte hun mig et spørrende, granskende blick, så heklet hun taus videre.

«Fru Steffensen er en svært pen dame,» sa jeg.

«Ja, meget pen, så gammel som hun er — over sytti år.»

«Hadde hun vært halvparten så klok og dannet som hun er pen, vilde jeg likt henne,» sa jeg.

«Inger, hvad mener du!»

«At jeg ikke liker dumme, snobbete damer.»

«Men hun er da vel dannet?»

«Jaså. Men da burde hun kunne beherske sig, synes jeg. Og hun burde ikke så tydelig vist at hun foraktet mig fordi jeg sa nogen ord som hun ikke har hørt før. Jeg så det på øinene. Gjorde ikke du, tante? Og så reiste hun sig litt for snart. Det var en slags demonstrasjon, var det ikke?»

Tante tok lorgnetten av og lot hekletøiet synke ned i fanget. Nogen sekunder satt vi og så hverandre inn i øinene.

Så brøt smilet frem i tantes øine.

«Du Inger, du Inger! Du er ikke så dum allikevel, du. Si mig, hørte du samtalen i entréen?»

«Åja. Men det skal du ikke bry dig om. Det blikket da hun reiste sig, var mye eklere.»

«Hm, hm.» Tante hostet et par ganger. «Hvad gikk der forresten av dig? Du var så kav, kav totensk.»

«Jeg eksperimenterte. Jeg hadde lyst til å se hvor dypt den dannelsen stakk. Jeg tok en loddprøve, skjønner du.»

«Du er et lite troll, er du,» sa tante Gina mens hun klemte lorgnetten fast og fortsatte å hekle.

«Jeg skal aldri gjøre det mere,» sa jeg, «hvis du synes det er kjedelig.»

«Se det, se det. Du begynner å få den rette forståelse nu, later det til,» sa hun med et varmt, elskverdig smil. Jeg tror næsten hun hadde fått noget vått i øinene.

«Undskyld at jeg sier det,» sa jeg. «Men jeg har sånn lyst til å si: takk i like måte.»

«Ja, ja. Det er noget i det. Jeg ser virkelig litt anderledes på dette landsens sproget deres nu, Inger. Jeg gjør det, ja. Men du skal huske på det at vi i byen er opdraget til å synes at det er noget visst — —»

«Simpelt over dialektene,» hjalp jeg henne.

«Ikke det nettop, nei. Jeg vil heller si at vi alltid har ansett dialektene som et mangelfullt, halvferdig sprog. Vi har ikke kunnet tenke oss muligheten av at et menneske med kunnskaper og dannelse kunde benytte sig av en dialekt.»

«Tenk, jeg tror at dere byfolk mener noget helt annet med den derre dannelsen enn vi fra landet,» sa jeg. «Dere ser bare på manerene og sproget —»

«Ikke bare,» brøt tante av. «Men vi legger kanskje litt for stor vekt på det rent ytre, så vi glemmer at der kan være meget verdifullt innenfor. Derfor er det svært bra at vi lærer hverandre nærmere å kjenne, ikke sant?»

Hun var blitt ganske rød under den lange talen, og jeg blev så overrasket at jeg bare satt og gapte og kunde ikke i farten hitte på noget passende pent å si henne.

Egentlig tror jeg hun tok så sterkt i for å få mig til å glemme fru Steffensens fornærmelser. Og det var ordentlig søtt av henne. Jeg blev ganske varm om hjertet der jeg satt og brøt hjernen for å finne et uttrykk for mine følelser.

Da kom Tias.

«Sitter du virkelig inne på fridagen? Det ligner ikke dig, Inger? Hvorfor er du ikke ute med Harald? Jeg forstod det sånn at dere skulde i Kunstnerhuset i formiddag.»

«Det var mange spørsmål på en gang,» svarte jeg. «Jeg har snue, og i dette vemmelige været vilde jeg blitt verre om jeg gikk ut.»

«Og det tror du Harald tar som gyldig grunn? Du som er immun for alle slags forkjølelsesbasiller!»

Æsj, at jeg skulde bli så blussende rød. — — Tias stakk av da han så det, og tante gjorde sig et ærend ut i kjøkkenet.

Jeg var nemlig ute med Harald igår — og det var den skituren jeg skulde skrevet om. I stedet kom jeg bort i noget helt annet. Så får jeg spandere et nytt kapitel på gårdsdagen.

Vi var kommet helt ned til Bomveien da det hendte.

Vi gikk ved siden av hverandre på den optråkkede veien. Skiene slingret, og vi slingret, og så gled jeg og blev liggende nokså vrient.

«Vent litt, skal jeg hjelpe dig,» sa Harald.

Jeg skjønner ikke at han kunde få skiene av sig så lynende fort. Jeg hadde uvilkårlig utstøtt et lite skrik da jeg falt.

Og da jeg så blev liggende murende stille uten å røre mig, trodde han visst det verste.

Da jeg kjente den varme hånden hans under hodet og noget koldt mot det kinnet som vendte op, forsøkte jeg å reise mig. Men Harald som lå på kne bak mig, holdt mig fast omslynget. Jeg kom ikke op.

«Kjære, lille Inger! Har du slått dig?» hvisket han, og så kjente jeg noget vått mot kinnet, mens han knuget mig tettere inn til sig.

«Ikke vær lumpen da, Harald,» sa jeg og vridde mig vekk. «Tenk om her kom nogen!»

Litt efter var vi begge to på benene.

«Se på mig da, Inger,» sa han.

«Ja, jeg ser at du har mistet både luen og vottene,» sa jeg, «vettet ditt også, tror jeg.»

«Bryr du dig aldri det grand om mig?» sa han med en ynkelig, sørgmodig stemme, helt ulik den freidige gutten.

«Det gjør jeg vel,» sa jeg. «Ellers gikk jeg ikke ut med dig støtt.»

«Men du er ikke — ikke det grand — — jeg mener, ja, du skjønner vel hvad jeg tenker på, Inger,» stammet han. «Du er ikke så glad i mig som jeg er i dig.»

«Jeg vet ikke,» sa jeg.

«Du likte ikke at jeg kysset dig. Det følte jeg —»

«Er det å kysse?» spurte jeg. Jeg kjente enda noget vått på venstre kinn.

Da smilte han — endelig.

«Si mig, har aldri nogen før —»

Han grep fatt i armen min og klemte den mellom de sterke hendene, så det gjorde vondt.

«Nei, ikke sånn. Er du gal, du! Jeg har da aldri vært forlovet!» ropte jeg.

«Å, Gud skje lov, så er du altså helt fri da, Inger?»

«Ja, det er jeg vel,» sa jeg. «Men skal vi ikke gå videre? Jeg synes du skulde få på dig skiene. Der kommer nogen.»

Og sannelig var jeg ikke nokså ergerlig. Hvad måtte de tro, de som kom? Det var en hel skokk med gutter, gymnasiaster sikkert. De lo og snakket

sig imellem og snudde sig og fniste da de fór forbi oss.

Månen skinte stor og rund over oss, og det var lyst som midt på dagen. Harald stod fremdeles barhodet og var så forunderlig rar i ansiktet. Luggen lå hulter til bulter, og øinene skinte som han hadde feber.

«Jeg må bare vite en ting før vi går,» sa han. «Kan du tenke dig muligheten av å — å bli så glad i mig nogen gang at du vil like at jeg kysser dig?»

«Uff, hvorfor skal vi snakke om sånt da,» sa jeg. Og jeg var fryktelig lei, det var jeg. Jeg var næsten på gråten. «Vi har det jo hyggelig som vi har det.»

«Det synes ikke jeg,» sa Harald. «Jeg er syk av lengsel etter dig jeg, Inger. Jeg er vilt forelsket i dig! Forstår du ikke det da?»

Han slo ut med armene for likesom å illustrere hvor sterkt han følte det. Tenk, jeg syntes plutselig at han blev så komisk der han stod, at jeg smalt i å le.

Det var stygt av mig, men jeg kunde ikke la være. Midt på en trafikert vei stod vi, jeg på ski, han uten. Stavene og skiene hans lå i en haug nedenfor veien. Han hadde simpelthen sparket dem vekk da den gutteflokk kom.

«Tenk, du står der og ler,» mumlet han.

Sannelig så jeg ikke noget vått i det muntre øienparet da han vendte sig bort.

Uff, det var så vemmelig alt sammen. Men hvad skulde jeg gjøre?

Jeg stod og småhoppet for å holde mig varm, men Harald så ut som han hadde en ildsprutende vulkan inne i sig.

«Hvis vi står her lenger, blir jeg syk,» sa jeg. «Jeg fryser nedover ryggen.»

Det hjalp. Han har flere ganger snakket om at lungebetennelse begynner med frysning.

Endelig seg vi da nedover i taushet; en uvant situasjon for oss som bestandig har hatt noget hyggelig å snakke om. Ved Midtstuen tok vi trikken. Vi fikk sitteplasser så langt fra hverandre at all konversasjon forbød sig selv. Da vi gikk ut, fikk vi nogen kjente på slep helt til vi var i Elisenbergveien.

«Du er da *litt* glad i mig, Inger?» sa han da vi nevetokes nede i porten, og han holdt hånden min mellem begge sine.

«Jeg er svært glad i dig,» forsikret jeg.

«Uff, det er det verste du kan si,» stønnet han. «Enten må det være en annen, eller du er ikke våknet enda.» — — — —

Vi hadde før avtalt å gå i Kunstnerhuset næste formiddag; men jeg hadde mistet all lyst. Jeg måtte summe mig efter den rare samtalen, og da passet det godt å ha snue næste morgen.

«Det er aldeles sikkert at du ikke har feber da?» spurte han i telefonen. Jeg var så vidt oppe.

Egentlig måtte det være gresselig greit å bli gift med en doktor. Tenk, hvor trygg en kunde være bestandig. Jeg vilde ønske jeg var sånn glad i Harald at jeg likte at han kysset mig og holdt mig tett inn til sig. Men når jeg synes det bare er ekkelt og flaut, kan det vel ikke være den riktige kjærligheten?

Da jeg en dag kom hjem, fortalte tante at en ung mann hadde vært oppe og spurt etter mig for en halv time siden. Vi skulde vente med middagen til halv fire, for Tias' skyld. Jeg hadde tatt mig en lang glåmetur ned i byen og kom hjem nogen minutter over tiden.

«Jaså,» sa Tias og fikserte mig skarpt. «Har du en hemmelig venn, du!»

Naturligvis blev jeg rød. Men denne gang var Tias' ertesyke større enn hans hensynsfullhet.

«Inger aner jo enda ikke hvem det var,» sa tante.

«Men han presenterte sig vel?» spurte Tias.

Nei, han hadde nok glemt det. Men det aller rareste var at tante ikke hadde fått vite navnet siden heller.

Hvem kan jeg hilse fra? Og vil De ikke komme inn og vente på min niece? blev avvist med et meget bestemt: «Nei takk, jeg har knapp tid. Jeg vil heller få lov å ringe op i eftermiddag.»

Og vips var han vekk. Han fór som et lyn nedover trappen, fortalte hun.

«Og så var det signalementet da, mutter. Nøiaktig, takk, fra issen til sålen. La gå!»

«Jo, helhetsinntrykket var en fullvoksen, bredskuldret ung mann med tykkt, blondt hår. Jeg tror sannelig det var litt krøllet, i hvert fall lå det ikke så glatt som ditt, Tias. Men det var delt på siden.»

«Nå, og fasaden forresten — pen eller stygg?»

«Absolutt en pen, ung mann, frisk ansiktsfarve og en energisk hake, gløgge, mørke øine og en behagelig, dyp stemme —»

«Ikke totning altså?»

Tias sendte mig et raskt øiekast.

«Ånei da. Han talte svært — —»

Nu lo vi alle tre.

«Svært dannet,» fullførte jeg setningen. «Ja, da kunde han ikke være fra Toten.»

«Det eneste som kunde tyde på bonden, var hendene,» blev tante ved. «De var uten hansker, og de var store og kraftige og hadde samme friske farve som ansiktet.»

Jeg tvilte jo ikke på at det var Anders, men sa ingenting.

«Nå, Inger?» sa Tias. «Klarer du å identifisere mannen?»

«Det kan være en hel del totninger som ser slik ut,» sa jeg. «De er jo ikke stuegriser nogen av dem som bor på landet.»

«Men jeg synes nok at den energiske haken og det pene håret burde sette dig på sporet,» ertet han.

«Jeg kjenner mange som ikke har pomade i håret,» sa jeg, «og haker med vilje og arbeidsnever har de fleste jeg kjenner.»

«Du verden for noen prakteksemplarer,» lo Tias. «Nåja, han kommer vel en gang til. La mig ta telefonen da, Inger, så ber jeg ham op til kvelds.»

«Vær så god,» sa jeg i en naturlig, likeglad tone og forsynte mig mer enn jeg hadde godt av, bare for å se ubesværet ut.

Heldigvis var Tias oppe i trappen da det ringte ved fem-tiden.

«Er det dig, Inger?»

«Ja. Hvem har jeg den ære å tale med?»

«Hvorfor svarer du ikke?»

«Jeg svarte jo nettop. Hørte du ikke jeg sa ja, da!»

«Har du fått det siste brevet?»

«De fire linjene, ja. Men jeg kan ikke huske at der stod et eneste spørsmålstegn. Og dæmerså!»

«Vil du møte mig på Karl Johan klokken seks?»

«Karl Johan er lang og brei, den,» sa jeg. «Det fortauet nærmest Universitetet kaller dom se-på-mig-siden, den andre ta-på-mig-siden. Du får bestemme hvilken side du skal gå på.»

«På begge sidene vel,» svarte Anders, og jeg hørte på stemmen at han smilte der han stod. «Du kan møte

mig utenfor det derre uret, på se-på-mig-siden altså, så kan vi jo etterpå —»

«Javel, ja. Klokken seks,» sa jeg og hengte røret fort av, for da var Tias i døren.

«Søren også! Var det ham? Hvem var det?»

«Vet ikke,» sa jeg. «Han presenterte sig ikke nå heller. Det må sikkert være en 'ta dom uciviliserte totningene.»

«Kommer'n hit?»

«Å, neida. Han skulde bare hilse fra dem heme, og der står det bare bra til.»

«Du kan være temmelig sånn vrien og vemmelig,» sa Tias.

«For jeg liker å ha noget hemmelig,» rimet jeg videre.

«Du har rett i det, Inger,» sa han og slo mig på skulderen.

«Jeg skal være diskret og hjelpsom, bare betro dig til mig du.»

«Sier tusen takk!» lo jeg. «Skal vi gå ned og se på lydfilmavisen klokken seks? Vi kan jo stikke opom Brita og få henne med, så blir du ikke alene, om jeg tilfeldigvis skulde møte nogen.»

«Bravo, du er en grepa jente, Inger. Det er altså «ham» da? Ja, for jeg skjønner jo at Harald er det ikke.» Tias hvasket næsten.

«Var det ikke du som snakket om diskresjon,» spurte jeg. — — —

Da vi tre passerte uret, stod Anders der med begge føtter fast plantet i bakken og hendene i frakkelommene — naturligvis.

Jeg hadde beregnet at han stod slik, derfor gikk jeg på Britas venstre side. I det samme vi passerte statuen, lot jeg en papirlapp falle ned foran benene.

«Jeg kommer straks», stod der.

Heldigvis la ikke de andre to merke til dette lille intermesso, optatt som de var av hverandre.

Utenfor Palatsteatret sa jeg takk for følget og ventet til de vel var inne i porten, før jeg gikk opover igjen. Han møtte mig på hjørnet av Universitetsgaten.

Det het hverken god dag eller takk for sist eller noget annet som høflige folk pleier si når de møtes. Jeg fikk bare et meget sterkt inntrykk av at han la an på å illustrere opnavnet på fortauet, slik som han stod og nidstirret på mig.

«Har du vondt for å kjenne mig?» spurte jeg. «Mitt navn er Inger Kvem.»

Da løftet han hatten et par tommer rett op i luften. Han hadde hansker på! Brune forskinns. Jeg så de var flunkende nye.

«Gratulerer!» sa jeg og rakte frem min selbuvott-hånd.

Jo, han trykket den. Det knaket i fingrene som lå der så rummelig og godt og varmt inni votten.

«Så går vi derover da,» var det første han sa. «Men

det er vel best je holder fast på dig. Det er grovt så mye biler her er.»

Jeg lot ham beholde votten med det som inni var til vi var havnet over der.

«Voksne folk går ikke og leier hverandre her i byen,» sa jeg, da han fremdeles forsøkte å knuse fingrene mine.

«Je syntes du nevnte noget om at — —»

«Ja, men jeg sa ikke at jeg hadde satt det navnet på fortauet. Skal vi gå på kino?» sa jeg.

«Vi kan da ikke snakke der vel?»

«Nei, det kan vi ikke. Har vi forresten så mye å snakke om?»

«Ja, je har,» sa Anders. «Je har forstått det så at du har lettere for å skjønne snakk enn skrift. Forresten kan du være vrien i munnen også. Kan vi itte stikke op i Tåkeheimen? Der kan vi vel finne oss et bord litt unna folk. Senere på kvelden blir det verre.»

«Jeg begriper ikke hvad du mener,» sa jeg. «Tåkeheimen?»

«Bonde-Grand da?» smålo Anders. «Kjinner du itte det hell?»

Jo. Nå gikk det et lys op for mig. Det var Kaffistova han mente.

«Ja, du tåler vel røik, Inger?» spurte han da vi åpnet døren og kikket inn i en veritabel røkstove. Det sved i øinene, men naturligvis tålte jeg det.

Jo da, vi var heldige. Borte i en krok reiste to karer sig i det samme vi kom, og Anders langet ut med drabelige skritt for å beslaglegge funnet.

«Inger!» — — Der stod Harald som skutt op av gulvet. Han var den ene av de to. — «Er du — —» Han gjorde et kast med hodet i retning av Anders.

«En skolekamerat hjemmefra,» sa jeg og kjente hvordan blodet fór til hodet.

«Javisst, ja,» sa Harald langsomt og så efter Anders, som alt hadde hengt frakken over en av stolene. «Må jeg komme bort og hilse på dere om en liten stund? Jeg skal bare bort og telefonere.»

«Som du vil,» svarte jeg kort.

«Jeg kommer, jeg,» sa han og nikket et par ganger for likesom å understreke at han gjorde som han vilde.

«Traff du kjente?» spurte Anders.

«Ja, det var en av Tias' venner —»

«Medisineren?»

«Du er flink til å gjette. Han hadde visst hau te å hilse på dig,» sa jeg.

Anders presset lebene fast sammen, og øinene funklet, for ikke å si gnistret.

«Er det dig om å gjøre?»

«Nei, det er det slett ikke. Men jeg kunde ikke godt være uhøflig og si at — — Ja, hvad skulde jeg forresten si?»

«At du og jeg hadde noget å snakke om,» sa Anders

og gav en av stolene et høist malplasert spark. Den var slett ikke i veien for benene.

«Det måtte han vel tenke, siden vi er sammen,» sa jeg. «Altså vil jeg be dig være nogenlunde høflig, Anders. Han har vært svært hyggelig mot mig i vinter. Jeg vilde ikke vært så frisk som jeg er, uten de lange turene i Nordmarka.»

«Hm. Kanskje je burde takke den karen for de turene?»

«Du? Nei, det behøves ikke. Men mor og far kunde ha grunn til det. Han har spart mig for både medisin og doktor. — Der kommer han! Vær snild da, Anders.»

Anders blev rød og øinene uhyggelig svarte. Jeg var fortvilet. Jeg visste jo hvor sint han kunde bli.

«Du, Anders! Jeg er aldri det grand glad i ham, forstår du vel. Vi er bare venner og blir aldri noget mere,» hvisket jeg anstrengt.

Da var det som noget tungt og vondt gled vekk fra hele gutten. Den stive, stramme minen myknet, øinene fikk sin naturlige glans, og den sprengrøde farven gikk over i den normale, som alltid klær en frisk friluftsmann. Der lå til og med et hyggelig lite smil i øiekrokene og omkring munnen da jeg presenterte de to for hverandre.

«Jeg har nok sett Dem før, jeg,» tok Anders ordet. Øinene fikk det lille morsomme blinket som gjør ham så pikant.

Harald tenkte sig om.

«Jeg kan dessverre ikke huske at jeg har truffet Dem.»

«Nei, vi har aldri truffet hverandre,» smålo Anders. «Jeg har bare sett *ned* på Dem — da De optrådte som dragon i den røde kappen.»

«Hm, hm. Javel. De var der, nå. Men er De totning? De snakker ikke —»

«Å, vi tuter med de ulvene vi er ihopes med, vi,» lo Anders.

Jeg så at Harald bet merke i den nydelige, feilfrie tannrekken hans.

«Det kunde jo tenkes at De ikke skjønte den fine dialekten vår — og dæmerså.»

Harald smilte.

«Jeg kjenner jo Inger jo, mann! — — Har du ikke fortalt Lindstad at dialekter er mitt yndlingsstudium, Inger?»

«Vi har hatt så mye å tala om, du får riktig undskylde at je har glømt det, Harald,» sa jeg.

«Ja, ja, ja. Joda, De må bare snakke Deres morsmål, Lindstad. Kanskje jeg kunde være så heldig å snappe op et og annet ord som ikke Inger bruker. Jeg samler nemlig på «diamanter», jeg,» lo han. «Inger kan fortelle Dem hvad jeg mener. Men i all verden, skal dere ikke ha noget å spise? Hvad vil dere ha? Kaffe, sjokolade eller te?»

Alle tre vilde ha kaffe. Men Anders tok et kraftig

tak i Haralds skulder og plaserte ham på en av stolene, hvorefter han gikk bort til buffeten.

«Kjekk kar, Inger,» sa Harald sakte, likesom til sig selv uten å se bort på mig. «Jeg skal ikke forstyrre dere. Jeg *måtte* bare se om han var god nok for dig.»

Et langt sukk. «Dessverre — — jeg liker den typen. Sund og solid og energisk, noget innesluttet og fåmælt, men pålitelig og uten svik. Seig og sterk og urokkelig bestemt — en tanke for meget kanskje, hvad? Men absolutt å stole på, for den han — — er glad i. Kan jeg gratulere dere?»

Harald hadde bøid sig fremover bordet og var så nær mig at han bare behøvde å hviske.

«Hold kjeft!» var det eneste jeg rakk å si, for der var Anders alt tilbake.

Harald satt med armene i kors over brystet og så dystert frem for sig.

Anders så på oss med et spørsmål i øinene. «Er dere blitt uvenner?» stod der.

Plutselig spratt Harald op og knipset med fingrene.

«Donnerwetter, jeg har glemte at jeg skal bort i kveld. Stort familieselskap, forfall straffbart. Beklager meget, hr. Lindstad, skulde vært hyggelig å lært Dem nærmere å kjenne. På gjensyn begge to!»

«Pleier han å lage slike skrøner, eller —» spurte Anders da han var gått.

«Har aldri merket det,» sa jeg. «Han har forresten mye familie her inne.»

Kaffen og smørbrødet kom, og vi gjorde serveringen all ære begge to. En blir sannelig sulten av å skulle manøvrere mellom to rare mannfolk.

«Kjekk kar,» mumlet Anders med munnen full av mat. «Var det sant det du sa ista, Inger, at dere bare er venner?»

«Hvorfor skulde jeg skrøne?»

«Nei, det vet ikke jeg heller. Hvis du ikke var redd for det skulde bli duell her i salen. Det er jo klart at han liker dig, han også.»

«Han også? Jeg vet ikke om nogen andre jeg.»

«Nei, det er sant, du har vondt for å fatte du Inger, enda du fikk en meget tilfredsstillende middelskoleeksamen.»

«Det er enda rarere at du fikk S. Din fatteevne ligger under det normale, Anders.»

«Vil du nærmere forklare hvad du mener!»

Jeg lo.

«Der ser du. Du skal ha alt inn med skjeer. Du må ha overanstrengt hjernen din den gangen. Tankecellene dine er utslitte.»

Slik satt vi og småtrettet til vi var ferdig med å spise. Jeg så nok at Anders verket for å komme med et spørsmål, men jeg lot ham ikke komme til. Ikke var det stedet, og ikke syntes jeg det var tiden heller. Han hadde jomen godt av å pines en stund til, klossmajoren, tosk.

Jeg kunde jo brevet hans utenat, og rett som det var

dukket en og annen linje frem. Ånei, han skulde først venne sig til å uttrykke sine følelser. Han var ikke eldre eller dummere karen enn at han kunde lære. —

Så gikk vi på en kino, hvor der alltid er god musikk.

Da det blev mørkt, la han hånden bort på min og gav den et trykk, flere trykk, — og snart lå min inni hans. Denne gang var det hverken selbuvotter eller forskinn imellem.

Det gikk varme ilinger gjennom mig, små elektriske støt. Jeg lot hånden ligge. Der fulgte sånn deilig ro og trygghet med den sterke, varme neven.

Da lyset blev tendt, hadde jeg mest lyst til å skjule ansiktet, men Anders fant heldigvis på å kjøpe sjokolade og så ikke på mig engang.

Stykket var sånn passelig, men musikken var herlig. Anders elsket musikk, især fiolin, og han vilde på en ny kino da forestillingen var slutt. «For musikkens skyld,» sa han. «Når jeg sitter ved siden av dig, Inger, og hører vakker musikk, da ønsker jeg ikke noget mere her på jorden.»

Store fremskritt! Jeg smilte for mig selv. Kanskje han hadde lettere for å uttrykke sig muntlig, tenkte jeg.

Jeg sa neitakk til en ny kino. Nå hadde han brukt så mye pæng at det kunde være nok.

«Trur du je ser på nogen kroner når je er sammen med dig da?»

Bedre og bedre, tenkte jeg.

Først da vi stod utenfor gatedøren vår, fikk han frem det han var reist inn til byen for.

«Hm. Du har nok itte svart på det brevet ennå.»

«Nei, for det var så mye som manglet. Du får skrive et nytt brev så kanskje jeg svarer,» sa jeg.

«Det er bare det, skjønner du,» sa han og stod og småsparket så den gråhvite sneen på fortauet blev hakket op av skospissen — — «Jeg er så redd du flirer åt mig, hvis jeg skriver som jeg har hau te.»

«Sånn tenker du fordi du selv er den verste til å flire,» sa jeg. «På sig selv kjenner man andre.»

«Men—e—. Kunde vi ikke bli enige lel da, Inger? Du veit hvad je meiner.»

«Nei, jeg vet ikke det,» sa jeg og gjorde mig svært alvorlig og bestemt. «Men du vet min mening, og hvis ikke den faller sammen med din, så har vi ikke mere å snakke om. Godnatt da, Anders! Takk for ikveld.»

Jeg torde ikke rekke hånden frem. Jeg var redd for å bli svak hvis jeg kjente den sterke neven en gang til.

Jeg likte ikke å fly fra ham slik, men det måtte gjøres. Han skulde jo opdrages til å åpne døren inn til det rummet hvor de erotiske følelser holder til. Det fikk ikke hjelpe om både han og jeg skulde bli liggende våkne nogen timer. — —

«Er du alt der?» smilte Tias, hemmelighetsfull og fortrolig.

Tante var i bridgeklubb.

Kinnene mine brente, øinene var næsten sorte da jeg så dem i speilet i entréen. Jeg skyndte mig inn til

mig selv og duppet hele fjeset ned i iskoldt vann og tok tøfler på benene.

Da hørte jeg telefonen ringe inne i spisestuen. Jeg ante at det gjaldt mig. Jeg visste ikke selv hvorfor. Og ganske riktig. Det banket på døren.

«Telefon til dig, Inger,» ropte Tias. «Jeg går ut i kjøkkenet så lenge. Ikke gener dig.»

Det var Anders.

«Hør her, Inger, er du alene? Jeg synes det er nok så hårdt å reise hjem uten å ha fått et ordentlig svar av dig. — Er du glad i mig? Kan du ikke bare svare på det da?»

«Enn om du sa at *du* var glad i *mig*, Anders? Synes du ikke det var rimeligere at du sa det først?»

«Jeg? Har je itte sagt det da?»

Stemmen hørtes som et tredobbelt spørsmålstegn.

«Ikke til mig iallfall,» svarte jeg.

«Men det vet du vel, Inger? Je synes itte je sier anna når vi er sammen, je.»

«Jaså. Synes du det, du. Men jeg har aldri hørt dig si det. Du må ta feil av mig og en annen!»

«Vil du nå høre hvad je sier?»

«Ja, jeg hører.» — —

«Jeg — jeg — jeg elsker dig overalt på denne jord! Hører du?»

«Javel. Nå hørte jeg det. Kanskje du vil skrive det også. I det første brevet skrev du bare om jorda og

jordarbeid og din store kjærlighet til alt dette jordiske slitet. Der manglet noget, veit du! — — Men nå må vi visst slutte. Vi står altfor lenge i telefonen.»

«Je betaler for den. Je har den på værelset,» svarte han. «Hvorfor er du så iskald, Inger?»

«Jeg er gloende varm, jeg,» lo jeg. «Kinnene er som to peoner, og det er din skyld, Anders. — — Du har sånne varme, gode hender!»

«Inger!» Det lød som et frydeskrik. «Da er du lite grand glad i mig, lel.»

«Ja, litt så,» svarte jeg og hengte røret på.

Tias hadde virkelig holdt sitt løfte. Men det var koldere i kjøkkenet enn i stuen, og nu kom han inn.

«Må jeg gratulere? Du stråler av lykke, Inger,» sa han smilende.

«Ja, om tre måneder,» svarte jeg. «Jeg fyller ikke en og tyve før den annen mai.»

«Hm. Da altså. Javel. — — — Men Harald da, Inger?»

«Ja, det er sant. Jeg skulde hilse fra ham. Jeg traff ham på Kaffistova. Han skulde i stort selskap i kveld, derfor måtte han gå så snart.»

Tias blev lang i fjeset.

«Var det Harald du var sammen med? Nei, nå skjønner jeg ingen ting, jeg!»

«Behøves ikke heller,» sa jeg. «Det er så vidt jeg skjønner det sjøl.»

Jeg var virkelig forbauset over Tias straks jeg hørte det. Enten har jeg tatt feil av gutten, eller han har utviklet sig til det bedre de månedene jeg har vært her, tenkte jeg.

Tro endelig ikke at jeg tok æren av forandringen. Nei, jeg visste nok det var Brita som hadde omskapt ham litt efter litt.

Jeg leste engang en fortelling som het «Kjærlighetens under». Den titelen passet her. At Tias' forelskelse vilde vare ved, at han mente det for alvor når han kurtiserte Brita, hadde jeg egentlig aldri trodd. Men igår fortalte han at han hadde forlovet sig med henne.

Påskan nærmer sig nu, og Brita skal hjem i ferien for å feire en kusines bryllup. Tanken på den lange adskillelsen har formodentlig gitt ham det avgjørende lille puff.

«Du er virkelig glad i Brita da, Tias?» spurte jeg da vi var blitt alene efter middagen.

«Virkelig — glad — i — Brita? Hvad mener du egentlig, Inger?»

«Jeg mener: Ikke bare sånn utenpå forelsket, fordi hun er pen og kvinnelig og blid og yndig.»

«Hørt slikt snakk!»

Han lo elskverdig og overbærende. Den uvitende og uerfarne kusinen fra landet kunde jomen si mye rart.

«Jeg mener,» fortsatte jeg, «om du har tenkt på fremtiden, på Britas familie, på faren og brødrene og på — —»

«Nå, hvad mere?»

«På sognedialekten!» sa jeg og så fast på ham.

Han hadde reist sig og gikk frem og tilbake på teppet med lange skritt og hendene i kors over brystet. Det gikk nogen sekunder, kanskje et halvt minutt før han svarte.

«Jeg skal si dig noget, Inger. Når Brita og jeg gifter oss, blir hun bydame. Hun blir fru Brita Brager. Det lyder bra, ikke sant? Sannsynligvis blir vi boende her i hovedstaden — eller en annen by. Men by blir det i hvert fall. Brita er heldigvis så elastisk og fornuftig at hun forstår å lempe sig efter forholdene. Hun har ingenting imot å si farvel til sognemaulet,» smilte Tias, bitte lite grand anstrengt, innbilte jeg mig.

«Du har altså spurt om det?»

Han nikket. Nu var han nokså rød i ansiktet. Jeg visste godt at mine spørsmål var uforskammet nær-

gående. Du er temmelig indiskret, vilde han ha sagt hvis han hadde uttalt sine tanker.

«Ja, da er det jo alt vel og bra,» sa jeg. «Men jeg håper du forstår at det er et stort offer hun bringer dig?»

Tias ristet smilende og selvsikker på hodet.

«Nei, det tror jeg slett ikke, Inger. Hun snakker så dialektfritt og pent når vi to er alene, må du vite. Det er komplett umulig å høre aksenten lenger.»

Jeg måtte igjen tenke på det ordet om kjærligheten som formår alt og tåler alt.

«Da kan du visst stole på at hun er glad i dig,» sa jeg med overbevisning.

«Ja, selvfølgelig er hun det,» svarte skapningens herre.

Nåja, det er vel heldigst at det er gått slik. Men jeg kan ikke for at jeg føler en liten smule forakt for Brita. Vilde en bygutt ha mig, fikk han vær så god ta dialekten min med hvis jeg ikke frivillig gav avkall på den. Jeg vilde nå slett ikke drive på med øvelser i bymålet for å gjøre ham til lags!

Av Tias kunde jeg ventet den manøvren. Han lever og ånder i fonetikk og dialektikk og estetikk og retorikk og hvad de nu heter alle de fremmedordene han drysser utover oss. Jeg synes jeg hører ham gå og ekserisere med Brita:

«Det var bra, si det en gang til. Forsøk om du kan

få helt vekk den «kje»-lyden, Brita. Der henger enda litt igjen.»

«Det kjennes så hardt å si «ikke»,» sa Brita engang til mig. Og jeg var enig. «Eg veit ikkje» i Britas munn klinger som vakker musikk. «Jeg vet ikke» er bare låt av tomme blikkspann når de skrangler mot hverandre i kjerren på veien hjem fra meieriet.

Men Brita resonnerer vel som Henrik den fjerde av Bourbon, da han gikk over til katolicismen for å vinne et kongerike: Paris er en messe verd. — Mathias Bra-ger er verd at jeg ofrer min dialekt og alt som binder mig til hjembygden, tenker Brita.

«Jeg håper du må bli lykkelig med Tias,» sa jeg da jeg gratulerte henne.

Brita skinte av lykke da hun svarte: «Ja, det veit eg so sikkert at eg blir.»

Jeg veit det ikke, jeg bare håper det. Et par uttrykk fra det umulige frierbrevet rinner mig i hu. Jeg må lese det enda en gang. Der er visst et og annet som er verd å huske.

— — — —
«Har ikke du også noget å fortelle oss snart?» spurte tante da vi drakk kaffe.

Naturligvis skjønte jeg hvad hun mente. Hun går og venter på at det blir Haralds og min tur.

«Joda,» sa jeg. «Sylvelin har fått en oksekalv og Gråtass fire svarte unger, som den ikke bryr sig større

om, skriver mor. Mathea slutter den fjortende april, og sveiseren skal gifte sig påskekvelden. Der hender mye rart på landet, ma!»

Tante lo, og Tias smilte.

«Du minner mig om katten og den varme grøten,» sa han. «Jeg skal forresten hilse dig fra Harald. Han stikker opom en aften før han drar på den turen.»

Jeg utholdt det blikket Tias sendte mig uten å bli rød.

«Ja, det er lenge siden han var her nu,» sa tante og rørte omhyggelig i kaffekoppen.

«Føret her inne ligner ingen ting,» sa jeg. «Hjemme finnes næsten ikke sne, og Mjøsa er hverken for hest eller båt.»

«Det var Harald jeg snakket om,» minnet Tias mig. «Og nu er du alt hjemme. Du har det svært travelt med å rømme fra byen, Inger! Var du riktig snild, blev du her i påsken for å holde mig med selskap.»

«Hvorfor reiser ikke du med Harald?» spurte jeg. «Der er sne nok øverst i Hallingdal. Jeg har sett billeder fra den hytten de skal leie, der var modig pent.»

«Modig pent?» gjentok Tias. «Det skulde være moro å vite hvor det adverbiet stammer fra.»

Han måtte ha rede på om vi bare brukte det som tillegg til et rosende adjektiv, om det bruktes alene og i den betydning byfolk mente.

Til slutt lå en hel haug av leksikoner på spisebordet.

Vi lette både i Ivar Åsen og de andre dialekteksper-
tene, i oldnorsk- og riksmålsordbøker, men ingen kun-
de gi opplysning om adverbiet modig. Overalt eksis-
terte det bare som adjektiv.

«Har Harald hørt det nogen gang? Det vilde være
en lekkerbiskens for hans grådige appetitt på sjeldne
ord,» mente Tias. «Husk å si når han kommer: Nå
er det modig lenge siden jeg så dig. — Kan det sies
slik?»

«Joda, du er modig flink du, Tias!» lo jeg.

Jeg skriver dette som et eksempel på hvor ganske
anderledes Tias så på de rare ordene mine nu enn i
begynnelsen. Nu hører jeg aldri om slurvet snakk når
et og annet ukjent ord forekommer i kusinens tale.
Han fisker det i stedet op, ser på det med forstørrelses-
glass og anstrenger sig virkelig med å bestemme det,
akkurat som vi gjorde med plantene i botanikk-timen.

Jo, Tias kan nok med tiden ta doktorgraden på dia-
lekter, selv om Brita har underskrevet kontrakt på å
tale pent og dannet som hans frue.

Harald kom en kveld jeg satt alene hjemme. Tante og Tias var på hver sin kant, og jeg benyttet anledningen til å spille uten tilhørere. Tante har engang tatt imot elever i piano og hefter sig svært ved detaljene. Håndleddet skal være løst, håndflaten skal ligge horisontal og rolig, så en femøring blir værende der, pedalen må slippes i rett tid, ryggen må ikke krokes — og en god del mere.

Alt dette snakket blir jeg så lei av hver gang jeg har lyst til å klunke litt, så jeg likeså godt lar være å spille når hun er inne. Hun mener det bare godt, og det er naturligvis rasende snildt å anstrenge sig slik. Men jeg mister lysten til det det gjelder — selve spillingen, når der skal sånn masse forberedelser til.

«Spill litt da, Inger!» kan Tias si. Han er sånn passelig musikalsk og synes jeg spiller behagelig. En liten sonate av Mozart kaller han «din sonate» og en vals av Strauss er «min vals».

Men aller best jeg er i gang, kjenner jeg et lite dunk mellom skulderbladene.

«Rett i ryggen! Å, ikke så sterk pedal!»

«Er det så nøie med det derre da, mor?» sier Tias utålmodig.

«Absolutt,» smiler tante. «Det kan ikke sies titt nok. Slike uvaner må der stadig slipning til.»

«Du er fremdeles spillelærerinne, skjønner jeg.» Tias drar pusten dypt, men tante bare smiler.

«La oss få den muntre scherzoen, Inger.»

Nei, den må spilles med strålende humør og fart, og jeg har komponert min egen lettvinde fingersetning i nogen vrine løp.

Med tantes argusøine på så nært hold blir det bare en ny anledning til revselse, og jeg undskylder mig med at jeg har ikke tid. Jeg skal ha ferdig en lang hulsøm til neste dag.

Nu satt jeg og spilte freidig i vei, da Harald ringte.

Det er rart at en ikke kan tvinge sig til å være sånn virkelig glad i den som fornuften og viljen — — og familien i byen synes om. Og det er jo Harald, det.

Han har alle de ytre og indre egenskaper jeg liker hos en ung mann. Han er frisk og sterk, nokså pen og gresselig hyggelig og snild og morsom å snakke med.

Jeg *er* glad i Harald. Da han kom den kvelden, syntes jeg det var festlig å se ham igjen. Jeg viste det kanskje litt for tydelig.

«Du har ikke noget imot at jeg sitter her en liten stund, har du vel?»

Han slapp ikke hendene mine før vi var inne i stuen. Men da gav jeg ham et puff bort imot den stolen som får det flatterende skinnnet av den røde silkeskjermen.

«Nei, der skal du sitte,» sa Harald. «Jeg liker mig best i skyggen.»

«Jeg også,» sa jeg og slukket den høie gulvlampen. Det matte, dempede skjær av den brune pergamentskjermen på tantes skrivebord var den eneste belysning foruten skinnnet fra den elektriske stråleovn.

«Dette kan tydes som om du har dårlig samvittighet,» sa Harald.

«Jeg liker ikke sterkt lys når vi bare snakker,» sa jeg.

«Bare snakker!» Han smålo. «Å, du Inger, du Inger! Vet du at jeg har rimet på det morsomme navnet ditt.»

«Tenk at du er så poetisk da, Harald!»

«Det er ikke poesi, det er bare rimeri. Navnet ditt var så fristende. — Det er en masse ord som rimer på Inger.»

«La mig høre!» bad jeg.

«Nei, jeg vil ikke si dem frem nettop nu. Kanskje jeg en dag sender dig de linjene i posten. — Da svarer du mig, ikke sant? — Vet du at jeg aldri har sett skriften din, Inger. Jeg innbiller mig at den vil røbe noget av din karakter. Der er nogen dunkle sider jeg gjerne vil få lys over, skjønner du. Det er kvinnen i dig,

som er så gåtefull. Jeg er ikke viss på om du er våknet enda, eller om du er så lys våken og ovenpå at du spiller komedie både for mig og — — den bondegutten. — — Si noget da, Inger!» ropte han heftig. «Forstår du ikke at jeg fortæres av denne uvitenheten? — Du strålte da du så mig. Du kan ikke nekte det, du blev glad over å se mig, ikke sant?»

«Jo, det var ordentlig morsomt at du kom,» brast det ut av mig.

«Morsomt?» — Han vrenget formelig ordet, bødte sig fremover mens han stønnet tungt. «Har du ikke noget mere å si mig, Inger?»

Gud i himmelen, hjelp mig! skrek det inni mig. Nu forstod jeg at der var alvor og ikke spøk han fór med, den snilde, morsomme gutten.

«Hvis du visste hvor fryktelig lei jeg er for dette, Harald,» sa jeg. «Jeg har hele tiden syntes at — at det var forferdelig greit å ha en sånn venn som du. Det vilde vært kjedelig her inne, hadde jeg ikke truffet dig. Tenk bare all den deilige, friske luften du har skaffet mig. Du har sannelig vært en flink doktor. For det viktigste for en læge er å forebygge sykdommen — var det ikke så du sa engang?»

«Jo, jo, jo.»

Han satt fremdeles i samme stilling. Jeg var forvilet. Nu hadde jeg ikke mere å si.

Da reiste han sig brått.

«Jeg må nok gå,» sa han.

«Ja, du har vel en hel del å ordne til påsketuren.»

«Inger! Hvis det skulde hende mig noget på fjellet — — Nei, jeg sier bare hvis. — Forsøk å tenke dig inn i hvordan du vilde føle det da. Tenk dig, at vi aldri mere skulde møtes. Vilde det ikke gjøre dig litt vondt?»

Jeg hvisket et svakt jo. Men Harald må ha oppfattet det som noget mere, som en kjærlighetserklæring.

Plutselig slo han begge armene om mig og holdt mig tett inn til sig, mens han hvisket en masse rart.

Men han må ha følt at han tok feil. Armene hans falt slapt ned. — Og der stod vi — ansikt til ansikt.

«Hør, Inger! — Det er vel ikke en forbrytelse å be dig om en kyss? — Jeg mener — — at jeg gir dig en. Anders kan vel unde mig den lille gleden?»

«Hvis du virkelig kan ha nogen glede av det så,» svarte jeg.

«Nei, du har rett. Der må to til, Inger, — to som gir — — Farvel da! Ikke vær lei for dette, Inger. Jeg mener du gråter jeg, jente! — — Det er mye bæ're å skraschle, veit je!»

Mens jeg lette i vesken efter lommeørklæ, stakk han ut i entréen, og straks efter hørte jeg smellet i entrédøren.

Tårene dryppet. Men jeg vil ikke kalle slikt gråt. Ordentlig gråt får en til å hikste og snufse, mens hele mennesket er i opprør. Jeg følte det ikke sånn nå.

Tårene kom stille silrende som en følge av det slitet jeg hadde hatt med å klarne tankene mine. Jeg følte en deilig lettelse da jeg hadde grått to lommeterklær dyvåte. Men jeg var like uklar som før.

Jeg la mig ned på divanen, hvor jeg snart sovnet, og våknet ikke før Tias låste sig inn ved halv ellevetiden.

«Det må jeg si!» ropte han da han fant mig liggende i halvmørke. «Dette betyr vel at du kjeder dig i ditt eget selskap?»

«Det kan også bety at jeg er trett,» sa jeg og puttet de våte fillene fort i vesken.

«Har her vært nogen? Jeg kjenner tobakkslukst.»

«Harald kom op for å si farvel, men han gikk nok så fort.»

«Og det vil du innbille mig!» — Han tendte lyset i taket, og da kunde jeg ikke lenger skjule at ansiktet nylig hadde hatt et saltbad. — «Pardon! Pardon!» ropte han og slukket øieblikkelig. «Jaså, er det så hett,» mumlet han. «Men hvorfor ber du ham ikke med dig hjem i påsken? Jeg vet at det er hans høieste ønske.»

Jeg måtte le. Tias snakket så faderlig beskyttende og erfarent.

«Du gjetter galt, Tias,» sa jeg. «Det er ikke derfor. Jeg synes bare det er så sørgelig at vi ikke kan være venner lenger. Jeg har vært så glad i Harald.»

Da spratt han op av den dype, bløte stolen. Og Tias spretter ikke så fort uten det er noget på ferde.

«Mener du at — at du ikke vil ha Harald Utne, Inger?»

Tias var oprørt i sitt innerste.

«Vil? Jeg vil gjerne, men jeg kan ikke, forstår du vel. Jeg kan da ikke forlove mig med en som — som jeg ikke — —»

«Men du sa jo nettop at du var glad i ham.»

«Ja, glad i, ja. Men det er da ikke nok.»

«Jaså. Hvad venter du på, må jeg spørre?»

«Jeg venter på en som kan få hjertet mitt til å galoppere når jeg hører stemmen hans. Jeg venter på en som får mig til å skjelve når han tar mig i hånden.»

«Tull og tøis,» lo Tias. «Du er full av roman-griller, min kjære pike. Sånn ubehersket, vill for-elskelse er bare en forbigående galskap. Tro mig, du! Jeg har erfaring. Den stille, dype og allikevel sterke følelsen er den viktigste.»

«For dere to kanskje, men ikke for mig. Jeg gifter mig aldri på en sånn lunken kjærlighet.»

Jeg trodde han skulde fått slag, så sint blev han.

«Sa — sa — sa du lunken, Inger, om Brita og mig? Ta i dig den beskyldningen og det litt fort!»

«Ta det med ro,» formante jeg. «Jeg tenkte slett ikke på dere to turtelduer. Det ordet sånn skulde ikke vært med. Du sa noget om stille, rolig og behersket, og det kaller jeg lunkent altså. Jeg ser da vel at dere

to er i den syvende himmel. Du behøver slett ikke anstrenge dig så voldsomt for å fortelle mig den gamle nyheten.»

«Nå, endelig da,» sukket Tias lettet og sank igjen ned i de bløte hynder. «Ja, ja, Inger. Din tid kommer nok, ikke gråt for det du!»

Han trommet med alle ti fingrer på stolarmene, mens han betraktet mig med et blikk fullt av broderlig medynk.

«Men det vil jeg bare si dig,» kom det om en stund: «Harald er en sjelden bra gutt. Når du får nogen år på dig, vil du kanskje forstå å verdsette ham etter fortjeneste — hvis det da ikke er for sent,» føide han til, næsten truende.

Jeg bare sukket. Tias kunde opfatte det sukket som han vilde. Men jeg hadde mistet lysten til å drøfte det emnet videre.

«Vær så snild å ikke snakke om Harald og mig når tante hører på,» bad jeg da jeg sa god natt. «Over påske får jeg det så travelt på skolen, og Harald skal op til en eksamen. Vi kommer så allikevel ikke til å være stort sammen den tiden som er igjen.»

«Jaså. Nei, nei. Jeg forstår. Men jeg synes det hele er meget sørgelig — beklagelig. Der oppe på landet er vel bare bønder, og de er ikke noget for dig. — Du må stile meget høiere, Inger!»

Det siste skulde være en kompliment, og jeg takket med en dyp reverens i døren.

Det er rent ufattelig at tiden kan fly så urimelig fort. Det må være våren som setter sånn voldsom fart i alle ting.

I tre måneder har jeg ikke skrevet en eneste linje i denne boken. Det betyr slett ikke at jeg har opplevd så lite. Tvert imot. Men jeg har i stedet skrevet en mengde brever, minst et par i uken.

Jeg som aldri har likt å skrive lange, utførlige brever, har plutselig oppdaget at det er morsommere enn å skrive dagbok.

Dagboken er nå en svært upersonlig og uinteressert lytter til det en har å fortelle. Men når en ikke har nogen annen å betro sig til, er den forferdelig grei. Den sladrer ikke, den protesterer ikke, den smiler hverken hånlig eller ironisk.

Jeg behøver ikke spille komedie for å bevare skinnet. Jeg kan bare fortelle alt slik som det er hendt, både utenom og inneni mig.

Jeg takker dig, du tause bok, fordi jeg har hatt dig å ty til her inne. Det var en lise og en hvile og en trøst å kunne rable ned alle de nye inntrykkene fra den fremmede, nye verden, som heter byen.

— — — —

Jeg lot mig overtale av tante og Tias til å bli her i påsken. Begge mente det opriktig. De lot mig på flere måter forstå at de vilde sette pris på å ha mig i den lange ferien.

«Ellers er du så optatt med skolen,» sa tante. «Det er blitt altfor liten anledning til å vise dig byens severdigheter. Nu vil vi ta igjen det forsømte.»

Vi skulde i Historisk Museum, Nasjonalgalleriet, Tøyenhaven, ut på Bygdø å se vikingskibene, Folkemuseet og en hel del til.

Mor syntes det var både fornuftig og riktig å bli i byen. Føret på landet i påsken er nokså usælt, det blev mest å være inne. Siden tante ønsket mitt selskap, burde jeg si ja takk og være så hyggelig jeg bare kunde, skrev hun.

Og så blev jeg. Jeg angrer ikke. Jeg trengte å tenke i ro på litt av hvert, som ikke var riktig klart.

Da Anders i skuffelsen over at jeg ikke kom, plutselig utfoldet sig til racer i brevskrivning, må jeg jo si at alt laget sig til det beste for alle parter.

— — — —

Nu skal jeg tilbake til bondelandet, som enkelte her inne kaller det. Finnes der et mere idiotisk ord! Hvor skulde bøndene ellers bo?

Jeg har aldri følt det så sterkt som i påsken at landet og byen er to vidt forskjellige kloder. Men det har heller aldri før gått op for mig at disse to klodene

trenger å lære hverandre å kjenne for bedre å forstå den andre.

Vi bor glissent på vår klode og har en overdådighet av plass og luft for hvert individ. Her inne i byen lever menneskene tett sammenstuvet i hyller med mange rum, den ene ovenpå den andre. Beboerne i en sånn kaserne-gate har ikke til sammen en tusendel av all den plass og luft vi rår over hjemme på Kvem.

Derfor må de bli som de er, fullstappet av regler for god tone og redsel for at en annen i disse hyllene tett innpå skal ha noget å utsette, noget å kritisere.

Stakkar, de kan jo ikke snu sig uten det kryr av folk. I trappen som fører op til deres eget hjem, risikerer de å møte fremmede mennesker, som bor i hyllen over. Kanskje hilser de på hverandre, kanskje ikke. De kan ha bodd i samme gården i mange år uten å være på hatt med naboen, som tante uttrykker det.

Det er rimelig de må legge an en maske som virker stiv og frastøtende og tilgjort. De har hverken krefter eller tid eller interesse nok til å bry sig om alle de andre. Derfor flyr de forbi hverandre med en mine som vi landsfolk finner så hoven og overlegen. De kan ikke være anderledes. Det er den eneste måten å klare dette hyllesystemet på.

At de har mange fornøielser som vi må savne, er et faktum. De herlige musikkveldene i Aulaen i den vidunderlige, dempede belysningen kommer jeg til å lengte efter.

Tante likte bedre å ha mig med enn Tias. Han er for urolig, er altfor optatt av publikum og har vanskelig for å holde sig helt taus mens der blir musisert.

«Du er musikalsk tross alt du, Inger,» sa hun en gang.

Jeg hadde spilt et av Rachmanninoffs vanskelige stykker med tante som kritiker.

Riset hadde danset nokså jevnt på min bøide rygg, og jeg følte mig mør efter all den julingen. Jeg hadde inntil da trodd at jeg spilte det stykket til tilfredsstillende minst. Nu lå det helt nede på stryk altså. Jeg spilte for fort og for lite nyansert og for — ja, det var mange mangler.

Til slutt kom den rosen at jeg allikevel var musikalsk. Og et par dager senere satt vi i Aulaen og hørte en størrelse spille akkurat det samme stykke.

«Merkelig hvor han jager i vei,» hvisket tante før han var ferdig.

Jeg bare nikket. Sjofel er jeg da ikke! Jeg vilde ikke minne om mitt tempo, men jeg er viss på at hun fikk lite grand respekt for min opfatning av musikk den kvelden.

Slik spilte jeg også Rachmanninoff, futt og kraft og fart, ikke det langsomme, seige og kunstige føleri.

Der er også noget annet jeg vil savne når jeg kommer hjem. De interessante foredragene på universitetet, især i norsk litteratur og annet som vi almindelige ikke-akademikere kan fordøie.

Tante skal ha takk og ære for det også. Selv om hun ikke kunde gå med, fikk hun mig av gårde, og alltid var hun en interessert tilhører når jeg hadde noget å referere.

Det er fryktelig dyrt å gå i teatret hvis en skal se og høre ordentlig. Nogen få billige kvelder fikk vi gjennom skolen, men ellers har jeg sjelden vært der, dessverre. Det var disse pengene som ikke strakk til da, ma.

På konsertene var jeg tantes gjest, men hun bryr sig ikke om å spandere penger på et skuespill nu når musikken er tatt vekk, sier hun.

På kino er det billigere å stikke inn, men ofte er det noget tull en får se og høre. Og jeg liker nå tusen ganger bedre den gammeldagse stumfilmen med musikk til enn dette bråket de er begynt med nå. Jeg håper det varer lenge før de får råd til å innføre de moderne låtene oppe hos oss.

Anders sa det samme, men vi er mere glad i musikk enn alt det utenlandske pratet, som minner om den gangen Knut og jeg var små og slo med slev og tvare på blikkspann, mens vi marsjerte rundt kjøkkengulvet og lekte musikko:ps.

Jo, det er mye som er greit på denne kloden, jeg liker mig her — — for en stund. Men å bo her bestandig? Never!

Jeg må puste i luft som tåler forstørrelsesglass, og jeg elsker å spasere hvor der ikke står truende plakater om ikke å trække i gresset.

I Kvemskogen er det modig fin gressbunn. Jeg hører ikke mine egne skritt når jeg går hen over de bløte, blomsterstrødde tepper. Fuglene synger, ekorn piler op og nedover de høie graner, og der er en duft av jord og gress og furu og gran som beruser og gjør mig yr og glad, så jeg synger og traller omkapp med de vingede kunstnere.

Det forekommer mig næsten ødselt, rent råflott slik som vi har det på vår klode. Flust op av plass, mange bykvartaler for en eneste familie, ingen bor bare til skyggesiden, solen skinner like villig for den fattige som den rike. Luften er ren, og der er nok av den også.

Nei, godene er urettferdig fordelt. Jeg får et stikk i samvittigheten når jeg busser eller trikker gjennom østkanten og ser alle de bleke ungene som leker og virkelig morer sig i portrummene og i gater hvor luften er mett av støv. Et forstørrelsesglass der? Huttetu!

Jeg har skrevet til mor at vi må be et par av disse livets små stebarn op til oss i sommer. Jeg synes vi skylder dem å dele noget av all den uforskyldte herligheten med nogen på den usunde kloden.

Det skal bli rart å se forskjellen på de små fjesene når de har drukket sol og luft og nysilt melk i åtte dager. Jeg gleder mig!

Men jeg har også noget annet å glede mig til.

Behøver jeg egentlig skrive det nu? Jo, det vilde vel mangle noget ellers.

Anders er som før nevnt blitt racer i brevskrivning — da han først var blitt helt sikker på at jeg ikke flirte om han slo sig løs. Og jeg skal hilse og si at gutten har funnet de rette uttrykk!

Det siste brevet fikk jeg idag. Det er så altfor langt å citere. Han skriver ikke bare om sine følelser, han forteller om alt det han oplever og det han gleder sig til å oppleve sammen med en viss person, som endelig har gitt ham det svaret han begynte å be om i det første brevet. Men jeg lot ham spandere nogen frimerker først.

Nu kunde jeg næsten skrive en ny bok om hvordan en bonde kan opdrages og utvikles til å grave frem de rette uttrykk. Jeg er næsten helt fornøid med ham nu.

Jorda og farsgården og livet der oppe på vår velsignede klode er fremdeles et uuttømmelig og kjært emne. Men han glemmer ikke å fortelle mig at «alt sammen er uten nogen som helst tiltrekning (jeg tror bare 50 prosent av den slags forsikringer), hvis jeg ikke var sikker på at du en gang vil dele det med mig.»

Naturligvis varierer han uttrykkene. En annen gang skriver han at den dagen jeg har dig her som kjerring på Lindstad, skal jeg sende en slump penger inn til de bleike ungene i byen, som jeg forresten synes du skriver om litt for ofte.

I det siste brevet kommer han med et spørsmål:

«Kan det være noget i veien for at vi gifter oss til våren, Inger? Du kan jo all verdens ting nå, og er

det noget du treng vite, har du jo mor din. Far ser gjerne at jeg tar gården så snart som råd er. Han vil helst drive med skauen, sier han, er trøtt av å slite med jorda. Den trenger nye krefter og nye metoder, mener han. De har sett sig ut en liten villa nærmere stasjonen. De vil ikke bli boende her oppe så langt fra folk på sine gamle dager. Så vi får plass nok, skulde jeg tru.

Kan du bli ferdig til den syvende april neste år? Da blir jeg fire og tyve år, og jeg skulde vel være gammel nok? Jeg har itte hau te å vente på mere vett. Kunde lett bli for mye 'ta det slaget. For den kjer-ringa jeg får, skal være modig klok, har jeg hørt. Og det kommer vel med.

Men jeg vet noget mere og — bedre. Hun er den beste og snildeste og deiligste jente som går i to sko. Den karen som får henne, skal være nokså brå sint. Men kjenner jeg'n rett, blir'n temmelig tam når det øienparet er i nærheten. Det er sterkere enn all verdens Porat'er.

Jeg tenker vi skal klare boksingen ganske bra, Inger. Jeg gleder mig til å late som du vinner, for jeg har lagt merke til at du liker å ha det siste ordet!»

— — Dette var bare en liten stikkprøve. Der står mye mere, men det er bare for mig. Han må alltid gi mig nogen små finter. Men så hender det også at jeg gir igjen da!

Vi har ikke sett hverandre siden vi pr. brev blev

enig om å bokse sammen. Jeg nektet ham å komme til byen. Her er så vanskelig å bli ordentlig alene. Og selv om det er mørkt den meste tiden på kinoene, vil vel ikke Anders i lengden nøie sig med bare et håndtrykk. — — —

Vi er blitt enige om å møtes ved seks-tiden et bestemt sted i Kvemshagen dagen efter at jeg er kommet hjem.

Og nu tinger jeg på godvær til den dagen. Jeg kan ikke tro annet enn at værgudene vil vise sig såpass elskverdige. De kan være lunefulle og uberegnelige, men i begynnelsen av juli pleier de alltid være i solskinnshumør.

Jeg skal ha på mig en av de nye kjolene jeg har sydd på skolen. Jeg er sikker på at Anders vil like den. Han sa engang at blått klødde mig best, fordi øinene er blå. Derfor har jeg valgt en lyseblå voile.

De blekgrønne blader som er strødd utover det fine, lette tøy, gjør den så sommerlig luftig og nydelig.

Det kunde forresten ligne Anders å ikke legge merke til hvad slags kjole jeg har på mig den kvelden! Men jeg tror ikke jeg vilde bli noget større ergerlig for det — — —

JULLI WIBORG

KISS-BØKENE:

- I. *Frk. Kiss*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
- II. *Student Kiss*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
- III. *Lykkebarnet*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.

FORLOVELSES-BØKENE:

- I. *Ragna*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
- II. *Forlovet*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
- III. *Majen*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
- IV. *For første gang*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.

KJÆRLIGHETS-BØKENE:

- I. *Mens hjertet længter*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
- II. *Naar kjærligheten kommer*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
- III. *Da eventyret kom*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
- IV. *Frieren*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.

HELGA-BØKENE:

- I. *En farlig drøm*, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
- II. *Hemmelig forlovet*, kr. 4.00, innb. kr. 6.00.

Jan og Eva, kr. 1.50, innb. kr. 2.50.

Frk. Tornerose, kr. 4.00, innb. kr. 6.00.

Tryllenkjelen, kr. 3.00, innb. kr. 4.75.

De paa sytten, kr. 4.00, innb. kr. 6.00.

De paa atten, kr. 5.25, innb. kr. 7.00.

Veien til mannens hjerte, kr. 4.25, innb. kr. 6.25.

Unge øine, kr. 4.25, innb. kr. 6.25.

Ut —, kr. 4.50, innb. kr. 6.50.

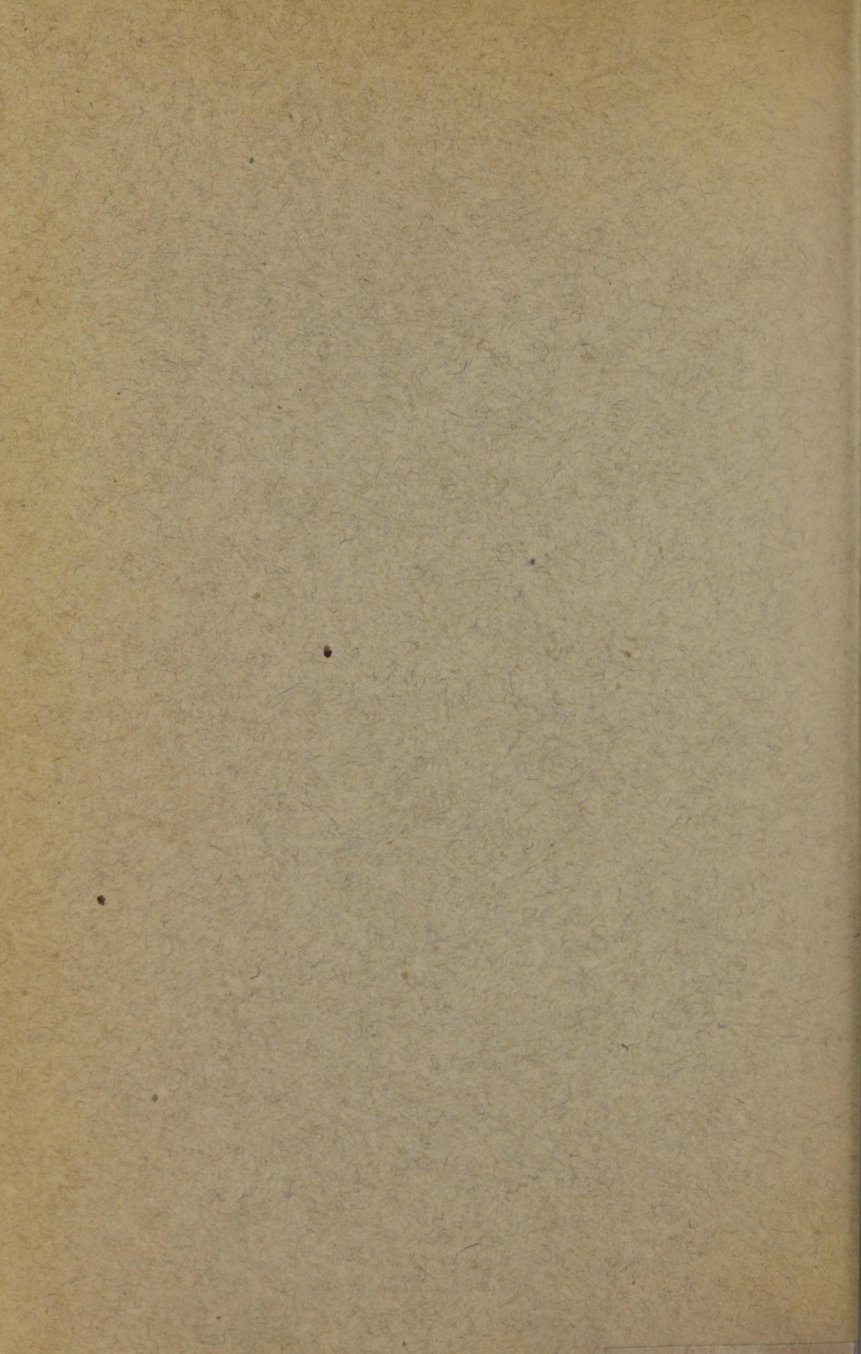
Gyngende grunn, kr. 4.50, innb. kr. 6.50.

I ALLE BOKLADER

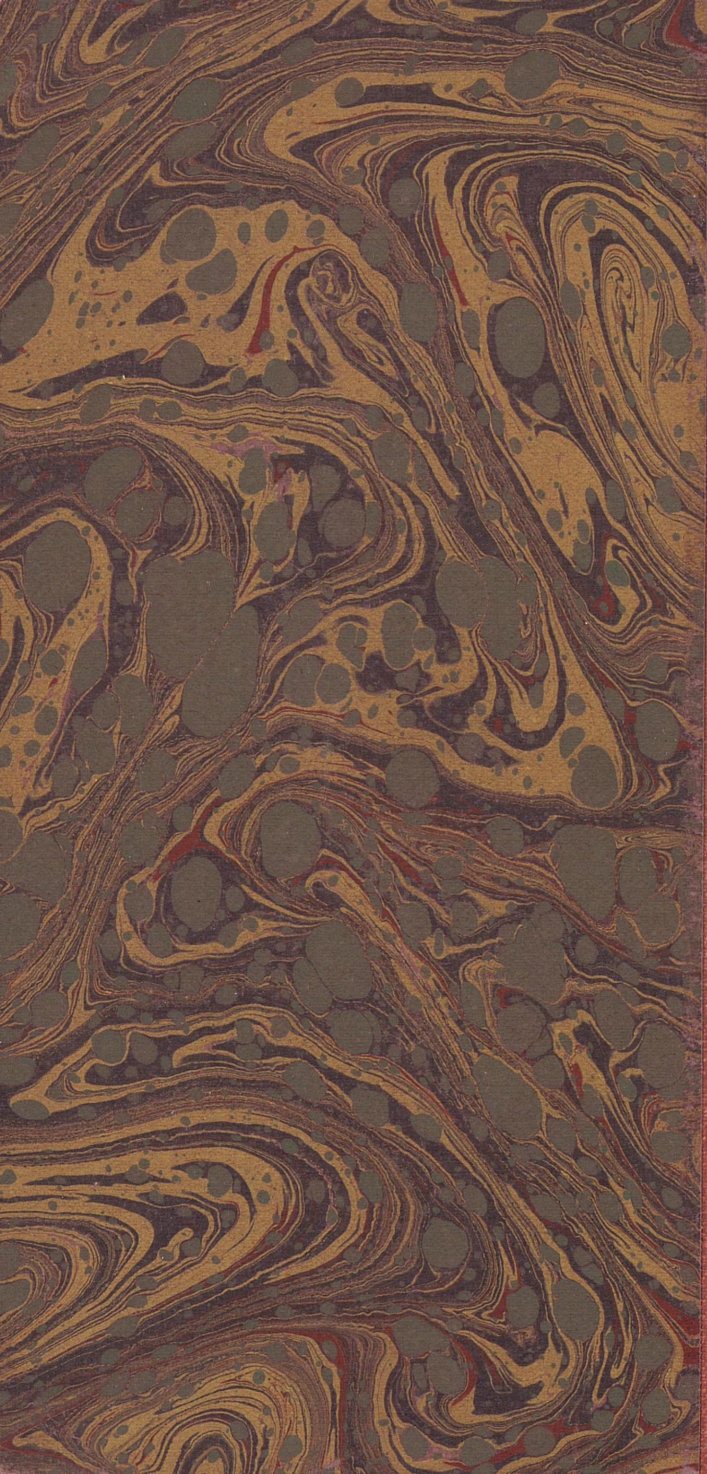
Centraltrykkeriet
Oslo

J. WILBORG.

KUSINEN
PRA
LANDET.

Oslo 1831